

İnsan İnsana Emanettir

Yurt Turnesi Raporu • Tam Metin Düzeni

Çalışmanın mahiyeti	Saha zemini	Not
Konferans, söyleşi, imza günü ve saha gözlemlerini birlikte taşıyan uzun soluklu bir eğitim dosyası.	İl il, ilçe ilçe ve okul okul yürütülen yüz yüze temas odaklı çalışma.	Bu baskı, yüklenen raporun özet değil; tam metne yaslanan yayın düzenidir.

Bu dosya, yüklediğiniz uzun yurt turnesi metnini daraltılmış bir özet olarak değil; başlık omurgası korunmuş, okunabilirliği yükseltilmiş ve tam metne yaslanan bir yayın düzeni olarak sunar. İlk amaç, metni kısaltmak değil; onu dağılmadan, boğmadan ve sıradan bir rapora düşürmeden okunur kılmaktır.

İçindekiler

1. Giriş.....
2. Artık Uyanmak Zamani.....
3. Aramızdaki Duvarlar.....
4. Eğitim Mi Öğütüm Mü?.....
5. Dünya Ekonomik Forumu Verileri (143 Ülke).....
6. Sayısal Verilerdeki Övücümüz.....
7. Narsizm Tehlikesi.....
8. Gençlerin Durumu.....
9. Asil Deprem Okullarımızda.....
10. Eğitimde "Ortak Akil" Zorunluluğu.....
11. Eğitime Olan İnanç "Azalıyor".....

Not: İçerik, yüklenen tam raporun yayın düzenine geçirilmiş sürümüdür.

Giriş

“İnsan denen en önemli kutsalın, daha yaşanılır bir dünyanın merkezine yeniden yerleştirilmesi gerekir.”

“İnsanın insana emanet edildiği” gerçeğinden yola çıkarak “İnsanın kâinattaki en önemli kutsal olduğunun” farkındalığını sağlamak amacıyla Eylül 2017’de temellerini attığımız ve 19 Şubat 2018 tarihinde de aldığımız onaylarla start verdiğimiz “İnsan İnsana Emanettir” projemiz çerçevesinde gençlerimizin algılarını keşfederek, yakalanamayan frekansları ve anlaşılamanın ortaya koyduğu hedef sapmalarının idrakini kendimize bir görev telakki ederek; yaklaşık 3 milyon gencimize ulaşabilmiş olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Zira inanıyorum ki; yaşımız, görevimiz, konumumuz, şartlarımız ne olursa olsun yaşadığımız dünyada hepimizin ortak misyonu ve gayesi; insan denen en önemli kutsalın ve dolayısıyla da insanlığın daha yaşanılır bir dünyada hayatını idame ettirebilmesi için toplum ruhuna sevgi, şefkat, rahmet ve merhamet tohumlarının gelecek nesiller yoluyla sağlam atılmasıdır.

Bu yönüyle de öncelikli amacımız; sahip olduğumuz manevi mirasın aydınlığı altında güçlü temellere oturtulmuş kültürümüzü, bugünün teknolojisine entegre ederek kutsallarından ve öz kültüründen ödün vermeden çağdaş yaşamın baş döndürücü hızına ayak uydurabilecek bir aydınlanma sistemi kurmak; eğitimde klasik kalıpları yıkarak, modern-vizyoner modelleri hayata geçirebilen; sorgulayan, araştıran, gelişmelere ve evrensel değerlere açık, teknolojik ve bilimsel kapasiteyi özümsemiş, istikrarlı, yere sağlam adımlarla basabilen daha güçlü ve ekonomik bağımlılığı olmayan, hem ülkesine hem de insanlığa yararlı; donanımlı, kalifiye bireyler yetişmesini sağlamak ortak paydamız olmalıdır.

Bu ortak payda etrafında bilgiyi arama, bulma ve kullanma konusunda “hazinemiz” olan gençlerimizi ve onlardan başlayarak tüm insanımızı ilgi, istidat ve kabiliyetlerince becerikli kılmak; sanat ve estetik yönlerini geliştirebilecek, yeteneklerini ortaya çıkartabilecek fırsatlar sunmak amacıyla yıllardır onlarla duygusal bağ kurmak adına il il, ilçe ilçe, okul okul dolaşarak gençlerimizle buluşup gücümüz yettiğince önemli bir mücadele veriyoruz.

“İnsan İnsana Emanettir” argümanı ile yaptığımız söyleşi ve imza günleri ile birebir kontak kurabilme imkânının yanı sıra, anmış olduğumuz kültürel mirasın ışığında gençlerimizi ve insanımızı ahlaki ve milli değerler eğitimiyle yeniden buluşturabilme imkânı da yakalanabilmekte; gençlerimiz başta olmak üzere ulaşabildiğimiz tüm yüreklerin yolladığı mail ve mesajlar da çıkmış olduğumuz bu zorlu yolda başarıyı yakaladığımızı göstermektedir.

Evet, teknolojinin baş döndürücü hızı karşısında manevi değerler silsilemize ait ipin bir kısmını elimizden kaçırmış olabiliriz. Ama hala ipin diğer ucu elimizde olduğuna göre mutlu, huzurlu, geleceğe umutla bakan, hayallerinin peşinden koşma cesaretini gösteren, modernize olmuş bir kimlikle geleceğe ışık tutan çalışmaları hep birlikte yürütmeliyiz.

Bu nedenle de sayıları milyonları bulan ve hayatlarının en önemli çağlarını yaşayan gençliğimize ve insanımıza her platformda ulaşabilmek amacıyla aynalarla oluşturduğumuz çembere suretimizi yansıtabilmek adına insanımızın çağdaş yarınlarda özünce parlamasını sağlamak için hep birlikte çaba sarf etmemiz gerektiğine inanıyoruz. Zira manevi açıdan gelişmiş, sabitelerine, ruh köklerine

yürekte sahip çıkan bir ülkenin geleceğini hiçbir maddi güç yok edemez. Fikri birikimi güçlü, ruh kökleri muhkem, istikameti sağlam bir toplum bugün kaybediyor görünse de geleceğini mutlaka kazanacaktır.

Bu görevin sadece eğitim ve ıslah kurumlarına ait olmadığı ve bunun gerek bireysel gerek kurumsal bazda ayırım gözetmeksizin birlik ve beraberlikle başarılabileceği farkındalığıyla, ekonomik kalkınmanın yanı sıra dünyaya yaklaşık bin yıl hükmeden ecdadımızın izince ait olduğumuz manevi mirasa sahip çıkmak adına farklılıklarımızı bir tarafa bırakarak bütünleşmek ve kenetlenmek zorundayız.

Bu çaba çerçevesinde biliyor ve inanıyoruz ki; rağbetlerin belirlediği, ikram ve hususi rahmetlerin eriştiği, nasip arayanlara nasiplerinin ulaşması için bereketli kılınmış bu zamanda; verilmiş olana vefa göstermek, gelecek olan nimetler için başlı başına bir davettir. Bu nimetlerin devamını sağlamak adına da gelişmek için, güçlenmek için, daha aydınlık bir yarın için, güzel bir geleceğe yürümek için, dünyamızı değiştirmeden dünyayı değiştirmek için, emanet olan insana, özellikle de hazinemiz olan gençlerimize sahip çıkabilmek için; tüm mahlûkatı dil, din, ırk, renk, mezhep ayrımı yapmadan ve ötekileştirmeden kucaklamak için gayret etmek zorundayız. Bu yüzden de yeryüzündeki en son aç doyuncaya, en son çıplak giyininceye, en son yoksul zenginle eşitleninceye; sevgi, barış, kardeşlik, merhamet ve en çok da adalet tüm dünyaya hâkim oluncaya kadar hiçbirimizin boş durmak gibi bir lüksü yok!

Bu yanlışlara yokmuş gibi yapmaya devam edersek yanlışın bir parçası olacağız. Doğruyu söylemeden, doğruca eylemeden sadece ‘yanlış var’ diye bağırırsak vicdanımızı sahte bir teselliyle avutacağız. “Birileri artık bu yanlışları düzeltmeli” deyip kenara çekilirsek yükü omuzlamanın külfetinden eleştirilenin kolaycılığına kaçmış olacağız. “Kendimi düzeltirsem yeryüzü bir yanlıştan kurtulacak” şuuru içinde emrolduğumuz gibi dosdoğru olmak derdiyle yaşarsak, işte o zaman gerçekten bir şey yapmış olacak ve kimbilir belki o zaman gençlerimize yaşayan bir örnek olarak hem kendimizi hem de onları bu ateşten kurtaracağız!

Artık Uyanmak Zamani

“Gençlerini ihmal edenler, geleceklerini imha ederler.”

Yaşadığımız dünyada bilim adamlarının hesaplamalarına göre 37,5 milyar insana yetecek kadar gıda varken 8 milyar nüfuslu dünyamızda yaklaşık 1 milyar aç insan var ve günde yaklaşık 25 bin insan açlık ve ondan kaynaklı sebeplerle hayatını kaybediyor.

Oysa ki, bin yılı aşkın bir süre içinde ilkelerinin izini süren, ilkelerini ülkülere dönüştürme cehti gösteren; kal ve haliyle hakikati yaşayan ve yaşatan; fikir, oluş ve varoluş sancısı çeken hakikat erlerinden oluşan ceddimiz adım attığı her zaman ve mekanda “güven adası” olmayı başararak canlarını, mallarını, kanlarını inançlarına şahit kılmanın aşkıyla yanıp tutuşmuşlardı.

Kelimenin düşünceye, düşüncenin hayata akan tarafıyla kalbimizde var olanı dilimizden dökerek ceberrut değil güleryüzlü, ötekileştirmeden birleştiren ve kucaklayan, servet ve zenginliği değil emek ve çabayı önceleyen, baskıcı değil özgürlükçü, inandıklarını akıl süzgecinden geçiren, ahlaki ilkeleriyle tanınan ve tanıtılan, yaşamını eğitilmiş vicdanlara emanet eden, adalet ve barışı herşeyin üstünde tutan, yürek devletinin zayıflamış halkalarını onarma azminde, kaybolmaya yüz tutan hakkaniyet ve adalet ruhunu yaşadığımız çağın idrakine sunmaya gayret eden bir gençlik ve insanlığın yeniden inşası adına kenetlenmek; insanlığın önünü açacak hem kendini hem dünyayı iyi tanıyan, insanlığın yükünü omuzlarında taşıma şuuruyla nefes alıp veren, aldığı nefesi hakikatin sesine, hakikatin sesini insanlığın nefesine dönüştürebilecek diriltici bir ruha sahip öncü kuşakları yetiştirecek, dünya çapında fikir adamı, sanatçı, bilim adamı armağan edecek gençlere ve kurumlara ihtiyacımızın olduğu farkındalığı ve günümüz cenderesinde ülkemizin yeryüzündeki tüm mazlumlar adına bir umut olduğu inancını “diri tutmak” zorundayız.

Çünkü ninnilerle, masallarla başlayan ve kahramanlık destanlarıyla şahlanan değerler eğitimimizi yitirdik. Beşikten mezara kadar süren değerler eğitimimizi terk etmemiz; önce insanımızı sonra da toplumumuzu değersizleştirdi. Farkında değiliz belki ama yitirdiğimiz her değerle hem yozlaştık hem de çaresizliği öğrendik. Kaybettiğimiz değerlerin yerine yenisini ya koyamadık ya da onun yerine monte etmeye çalıştığımız yeni değerler bizleri mutlu etmedi. Zira alıcılarımız sadece “dünyayı” ve “maddeyi” kapsadı. Ukbayı da manayı da sadece geride bıraktık! Bu da birçok konuda şikâyet eder; ancak çözüm üretemez hale getirdi bizi.

Böylece de, sabrın ve şükürün yerini acelecilik ve isyankârlık; Yunus’un insan sevgisinin yerini hümanizm; Celalettin-i Rumi’nin hoş görüsünün yerini tahammülsüzlük; Hacı Bektaş-ı Veli’nin “edeb” inin yerini ‘çağdaşlık’ maskeli hayasızlık; Leyla’nın ve Mecnun’un aşkının yerini cinsellik; Hz. Ömer’in adaletli devlet anlayışının yerini sömürgecilik; Ahilik kültürünün yerini köşe dönmeçilik ve aldatma; Ebu Zerr (r.a) kanaatkarlığının yerini aç gözlülük; “Ben siftah yaptım, komşudan al” diyebilecek kadar komşu hukukuna riayet eden gamsızlıkla bezenmiş esnafılık anlayışının yerini “Rabbena hep bana” ya dönüştüren bencillik; haklının güçlü olduğu adalet anlayışının yerini, güçlünün haklı olarak kabul gördüğü zulüm yandaşlığı; insanlarla dayanışmayı “ya dinde kardeş ya da yaratılıştta eş gören” anlayışının yerini, menfaatle paydaşlık aldı. Bu sayede de dün bizi onurlu, üstün ve dünyanın gıpta ettiği insanlar konumuna taşıyan, bin yıla yakın bu dünyaya hükmetmemizi sağlayan değerlerimizin tümünü ‘suda pişen kurbağa misali’ ama farkındalıkla, ama farkında olmadan adım adım yitirdik.

Ancak bu kez de kendimizle kavgalı hale geldik. Çünkü kalbimizi istila eden değerler artık yaşam biçimimiz haline geldi. Elimizdeki gazete, neredeyse sabahlara kadar tüm vaktimizi başında geçirdiğimiz televizyon, kölesi haline geldiğimiz cep telefonlarından takip ettiğimiz ve içimizdekileri kustuğumuz sosyal medya veya eş, dost, arkadaş, iş, ortam, sokak, mahallenin hep birlikte çaldığı bu senfonide kaynayıp gitti içimizdeki dünya.

Sizce de yaptığımız her işi “ibadet” aşkıyla faydalı olmak adına yapmamız emredilmişken, borç edasıyla aradan çıkarmaya çalıştığımız günlük ibadetlerimizde dahi kalbimiz dünyayla atmıyor mu? Abdestsiz hamura dokunmayan annelerin, çocuklarının boğazından haram lokma geçirmemek için didinen babaların, seher vakitleri uyku bile uykuda iken sıcacık yatağından doğrulup gözü yaşlı bir şekilde “Allah’ım Ümmet-i Muhammed(sav)’e yardım et” diye yalvaran ak sakallı dedelerin, nur yüzlü ninelerin rengini verdiği dünya kaybolduğundan beri biz de kaybolmadık mı dışımızdaki dünyanın hengamesinde?

Evet, yazık ki artık aklımızın süzgecinden geçenler kalbimize varmıyor; kalbimizin süzgecinden geçenler aklımıza sığmıyor. Çünkü kalbe yön vermesi gereken akıl başka söylüyor; akla uyması gereken kalp başka atıyor. Misal, bir şeyi sıklıkla işitince onun “hakikat” olduğunu sanıyoruz. Hele bir de pratikte faydasını gördüğümüz bir durumsa asla işkillenmeden “çokça işittiklerimize” inanmaya devam ediyoruz. “Duygu”su itibariyle bizi tatmin ettiği için “bilgi” yi sorgulama ihtiyacı hissetmiyoruz ve duygularımızın yoğunluğu duyduklarımızdan şüphelenme hakkımızı by-pass ediyor!

Bu sayede de az buçuk görüp çok buçuk hükümler veriyor; birkaç satır okuyup ciltler dolusu konuşuyor; yüzde bire ulaşmadan yüzde yüzü infaz ediyoruz. Yarım bakışlardan sağlam görüşler çıkmayacağını, eksik bilgilerden doğrulara ulaşamayacağımızı, zanlarla hakikate ulaşma fırsatının kaybolacağını atlayarak üstelik.

Oysa ki tanımlamalar gözlemler çoğaldıkça sağlıklı hale gelir. Aksi halde yarım doktorun candan etmesi misali eksik gözlemler bakışı da köreltir ve insanı dipsiz bir kuyu olan zanna düşürür. Kimbilir belki de bu yüzden soldan gelen hamlelere dirençli olan nice idrak, sağdan gelenlere aynı dirayetle karşı koyamıyor!

Hadi dönelim içimize!

Evet, başta kendi nefsim!

Yetimin mahsunluğunun farkında mıyız? Hayır!

Mazlumun gözyaşı içimizi kanatıyor mu? Samimiyetle cevap verelim, hayır!

Çünkü o an hüzünleniyor, dakikaları geçtim aradan saniyeler geçmeden unutup kendi yaşamımıza dönüyoruz!

Kahkahalarımız, bırakın uzağı aynı binada yaşadığımız insanların acılarına bigane mi? Evet!

Kaçımızın Irak’ta, Suriye’de, Mısır’da, Afganistan’da, Pakistan’da, Arakan’da ve daha sayamadığım birçok coğrafyada ölen, öldürülen, işkence edilen, ırzına geçilen, insanlık onuru ayaklar altında çiğnenen kardeşlerimiz için uykusu kaçtı? Kaçımızın bizzat gözümüzle gördüğümüz, kulağımızla duyduğumuz, vicdanımızla şahit olduğumuz dünyanın herhangi bir yerindeki aç çocukları görünce, mükellef sofralarımızda yemekleri boğazına takıldı? Kaçımız dünya üzerinde

zulüm gören her bir can için dil, din, ırk, renk, mezhep gözetmeksizin –hiçbir şey yapamıyorsak bile– gecenin bir yarısı uykumuzu bırakıp ellerimizi açıp gözü yaşlı gönü mahsun bir şekilde samimane dualar edebildik?

Evet, kabul etmek gerekiyor; günümüz dünyası bitmek tükenmek bilmeyen bir değişimin, kulakları ve kalpleri sağır eden uğultusu ile dolu. Siyaset, ekonomi, sosyal medya, eğlence ve teknoloji gibi birçok alan, gösterdiği gelişmelerle sürekli dikkatimizi çekmeye ve kendine yöneltmeye çalışarak kalplerimize ve maneviyatımıza hücum eden birer düşman gibi kıyasıya yarışıyor gibiler sanki. Onlar bu yarışlarında başarılı oldukça bizler ‘tüketmeye’ teşvik ediliyor; artık birer kurumsal yapı haline gelen bu yapıların sayısı arttıkça da her şeyimizi tüketmek, bir yaşam tarzı haline almaya başlıyor. Bu nedenle adını ‘modern’ koyduğumuz çağımızda her birimiz neredeyse programlanmış tüketiciler hükmündeyiz artık.

Böylesi baş döndürücü bir ortamda da içimizin Hira’sına çekilmek mümkün olmadığı için içimize yerleştirilen vicdan çipi paslanıyor ve manevi dünyamız bir eğlence formunda metalaşmış bir olgu olarak çıkıyor karşımıza.

Ama dün (neredeyse bütün bir İslâm tarihi boyunca) Müslümanların coğrafyaları farklı dinlerin, kültürlerin ve medeniyetlerin müntesipleri için “güven adası”ydı. Yani İslâm coğrafyaları hem İslâm Yurdu (dârü’l-İslâm), hem Selâm ve Barış Yurdu (darü’s-selâm), hem Emniyet Yurdu (dârü’l-eman) hem de İnsanlık Yurdu (dârü’l-insan) olmuştu herkes için. Bunu geçmişte büyük ölçüde yalnızca Müslümanlar başardılar; başkalarına hem hayat hakkı tanıdılar hem başkalarından yararlanmanın yollarını buldular. Müslümanların dışında –en azından– İslâm medeniyeti kadar böyle bir şeyi başaran ikinci bir medeniyet tecrübesi gerçekleştirilemedi henüz.

Özetle dün, Müslümanlar olarak insanlığın güven adası olmayı başardık biz, bugün ve yarın da başarmakla mükellefiz; ama (sanki) biz bizde değiliz...

Çünkü tarihimizden edebiyatımıza, coğrafyamızdan bizi biz yapan has özelliklerimize kadar en mükemmel, en sahil, en sağlam, en muciz, en edebi kaynaklarıyla övünen bizleriz ama öte yandan bu dinamiklere olan ihtiyacımızı, bunlarsız düşüncenin ve davranışın biçareliğini idrak edemeyen yine bizleriz!

Yaklaşık yüz yıldır hayata değemiyoruz... Hayata değmeden hayatı dönüştürmeye, topluma tepeden hayat tarzları dayatmaya; toplumu “adam etmeye” çalışıyoruz. Yüzlerce yılın mücadelesi sonucunda geliştirdiğimiz medeniyet iddialarımızı, dinamiklerimizi ve ruhumuzu yok etme mücadelesi veriyor; kendimizi, kültürümüzü yok ediyoruz.

Zira topluma tepeden –üstelik de– ithal kültürler, ithal kimlikler dayatarak toplumun önünü açamaz, aksine tıkarsınız. Yapacağınız şey, yalnızca başkalarını taklit etmekten, daha da kötüsü, başka kültürlerin burada karikatürünü üretmekten öteye geçmez. Köklerini kurutan bir toplumun, geleceği kurması da mümkün değildir. Zira köklere indiğiniz ölçüde, göklere yükselebiliriz. Köklerin ne kadar güçlü olursa, göklere açılma imkanlarınız ve kabiliyetleriniz de o kadar artar. Köksüz ağaç meyve vermez çünkü.

Bu nedenle de kim ne derse desin bu coğrafyanın en önemli meselesi en geniş anlamıyla kültür meselesidir. Kültür cephesinde top yekûn bir seferberlikle bu var olma savaşını kazanamayan toplumlar; bu tufanda hem kendilerini hem de genç kuşaklarını kaybetmeye mahkûmdur. Genç

kuşaklarını ihmal eden veya girdiği “kültür” savaşında kaybeden bir toplumun da kendi değerleri üzerine bina edilmiş bir geleceği olamaz. Çünkü, gençlerini ihmal edenler, geleceklerini imha ederler. Genç kuşaklarını kaybedenler, geleceklerini kaybetmeye mahkûm olurlar. Gençliğin ruhunu” işlenmeyen bir tarla gibi” bıraktığımızda orada sadece ısırganlar ve dikenler oluşmasına sebep olursunuz.

Evet, mümbit coğrafyamızda oldukça genç bir nüfusa sahibiz ama genç kuşak, esen sert ama ayartıcı rüzgârların önünde sürükleniyor. Yoz ve yozlaştırıcı, sığ ve sığlaştırıcı, hız, haz ve ayartıcı kutsayıcı bu post modern popüler, nihilist kültürün önünde savrulup duran bir gençlik var avuçlarımızda. Çünkü dünyada planlı, programlı bir şekilde sarf edilen milyar dolarlarla sürdürülen “tek kültür” oluşturma çabası her platformda yoğun bir şekilde sürüyor ve bu tufanın önünde kimse duramıyor dünyada. Bütün ülkeler, bütün kültürler bu kültür tufanının yıkıcı etkisiyle istila edilerek dönüştürülüyor. Sığ ve ayartıcı bu kültür, dünyanın köklü kültürlerini tuzla buz ederek genç kuşaklarını kölesi hâline getiriyor...

İşin en acı tarafı yediden yetmiş herkes bu gidişatın farkında ve herkes şikayetçi ama herkes kendinden başlaması gerektiğinin farkında değil.

Çünkü devamlı eleştiri modundayız ve bu mod artık kültürümüzün bir parçası haline geldi. Sanki gizli bir el zihinlerimizi “şikâyet” üzerine programlamış. Ne demek istediğimi anlamak için sosyal medyada artık umumi hale gelen yorumlarımıza, iletişim tarzımıza, hatta televizyon programlarımıza veya günlük konuşmalarımıza bakmanız yeter de artar bile. En haklı olduğumuz konularda bile adam gibi eleştirmeyi unuttuğumuzu, eleştirilmek diye bir şeyi zaten rafa kaldırdığımızı, artık her şeyi ve herkesi eleştirebilecek kadar “kâmil”, hiç kimse tarafından da eleştirilemeyecek kadar “mükemmel” olduğumuzu göreceksiniz.

Oysa sahip olduğumuz manevi mirastan yola çıkarak, dünyaya bin yıl hükmetmiş ve tüm insanlığın güven adası olmayı başarabilmiş dinamiklerimize güvenerek, bu kültür tufanının önünde sadece biz durabiliriz. Evet, kaynak da hazine de bizde.

Öyleyse çözüm ne?

Kanımcı ilk adım “biz”i yeniden inşa etmek. Düşünürlerimiz, sanatçılarımız, edebiyatçılarımız, unvanlarına unvan katmakla meşgul akademisyenlerimiz, kanaat önderlerimiz; elbirliğiyle ait olduğumuz manevi mirasın şifrelerini deşifre etmeli, genç kuşakların manevî ihtiyaçlarına cevap verecek, ruhlarına hitap edecek güncellenmiş bir “kültür” inşa etmek için seferber olmalı.

Gerek geçen yılki yurt gezimizde ve gerekse de bu yıl sürdürmeye çalıştığımız konferans ve söyleşilerimizde açıkça gördük ve görüyoruz.

Oldukça kalabalık ama bir o kadar zeki, sorgulayan ve dinamik yeni bir jenerasyon hızla geliyor. Ama ne yazık ki bu jenerasyon milli ve manevi dinamiklerimiz ile anne ve babalarından daha az temas kurdular. Hatta yeni neslin bir kısmı tamamen temassız. Rüzgârda savrulan yaprak gibi oradan oraya sürükleniyor.

Bu işi hemen her mahalleye “imam hatip” açmakla kazandık sanıyoruz ama nafile! Gidin bakın okulların ve gençlerin hallerine. Oturun, onlarla “buyurmadan”, iki arkadaş gibi konuşmaya çalışın bakalım, ne verebilmişiz milli ve manevi dinamiklerimiz adına.

Onların frekanslarını yakalayıp iletişim kurduğunuzda göreceksiniz ki, mükellefiyet bilincinden uzak, tahkik yerine taklidi bir inanca sahip olduğumuz, söylemlerimizle eylemlerimiz birbirini yalanladığı için genç nüfusumuza sirayet edemiyoruz. Çünkü dilin söylediğini eylemde görmeyen genç uzaklaşıyor ve kendince bir yol çiziyor. Biz ise bunun adına “isyankar gençlik” koyuyoruz.

Peki kime ve neye isyan?

Bu soru bana “eşyanın doğasındaki dinamiklik ve değişimin kavranamaması” cevabını veriyor. Zira Eflatun’un iddia ettiği gibi eşya ve hayat sabit değildir. Bizim geleneksel din, dil ve hayat algımızın bu Eflatuncu ve Aristocu mantıkla şekillenmiş olması bu değişimi bir şekilde yaşadığımız halde görmemizi engelliyor ve bizi değişim karşısında aciz bir durumda bırakıyor. Yani en önemli nedenlerden biri müslümanlar olarak son iki asrın bütün değişimlerine hazırlıksız yakalandığımız gibi, hız çağının getirdiği dijital dünya çağına da hazırlıksız yakalanmış olmamız.

Dolayısıyla genelde tüm dünya müslümanları, özelde ise Türkiyeli müslümanlar olarak bu konuyla ilgili iki temel sorun ile karşı karşıyayız:

Birincisi; batılı bir paradigma (değerler dizisi) ile düşünerek yeryüzüne ve yeryüzündeki her şeyin bizim için yaratıldığını, onların sahibinin insan olduğunu, onu elde etmek için her yolu kullanabileceğimizi, elde edince de onu sınırsızca tüketebileceğimizi söyleyen; böylelikle insanı sorumsuzlaştıran ve alabildiğine yücelten, yani merkezinde insanın bulunduğu seküler (dünyevi) bir zihne sahip olmamız.

İkincisi; zamanın, eşyanın, düşünce ve fikirlerin durağan, hakikatin geçmişte bir yerde sabit olduğu, değişmediği, değişmeyeceği, kişinin her dönemde bu sabiteye göre kodlanması gerektiğini söyleyen bir hafızaya ve din tasavvuruna sahip olmamız.

Yani, batılı gibi yaşarken atamız dedemiz gibi düşünüyor; çocuklarımızı / gençlerimizi onların zihniyle yetiştirmek istiyoruz. Eylemlerimiz söylemlerimizi yalanladığı için de, gençler itaat yerine “isyan” yolunu seçiyor. Biz ise itaat edeni alkışlıyor, mevki ve makamları onlara sunuyor, isyan edenlere ise ‘dinden çıkmış’ muamelesi yapıyoruz.

Oysa bu gençler bizim maskeli hayatımızdan, riyakâr tutumumuzdan kaçıyorlar. Ya bizim yapmaya çalıştığımız ancak sahip olduğumuz din dili ile maskeleyemeye çalıştığımız hayatı apaçık ve sonuna kadar yaşamak istiyorlar, ya da bizim bu riyakâr hayatımıza isyan ederek kendi yollarını bulmaya çalışıyorlar.

Şapkamızı önümüze koyup dünyaya bu satırlarla olsun onların gözünden bakmaya çalışırsak;

Kendi sahasının dışında hiçbir şey bilmemeyi meziyet zanneden akademisyenlerimiz, bir sonraki sınavdan kaç alacağının endişesi içinde ömrünün en güzel yıllarını hebâ ettiği için hayatın kendisinden bîhaber ömrünün ortasına gelen öğrencilerimiz, nasılsa matematik öğreteceği için bilmeye ihtiyaç hissetmediği dîvân şiirinin üç büyük ismini peş peşe sıralayabilmekten mahrum öğretmenlerimiz yok mu?

İlkokul yılları boyunca ödev yapmaktan oyun oynamaya fırsat bulamayan evlâdlarımız, ortaokul ve lise seviyesine geldikçe adı her geçen gün değişip, sayıları sürekli artan o meş’um sınavlarda bir soru daha fazla yapabilmek için biteviye test çözmekten, açıp birkaç kitap okumaya fırsat bulabiliyorlar mı?

Bu anlamsız ve bütün bir çocukluğa kast eden maratonun akabinde bir üniversite kazanılıyor, orada başarılı olabilmek için öncekinden çok daha fazla çalışmak gerekiyor ve iş bulmaya yaramayacak bir diploma uğruna, cânım gençlik yılları heder ediliyor mu?

Âşık olduğu kıza okumak için lâzım olan şiiirden fazlasını bilmeyen tarihçi, sınavı geçmek için gerekenin ötesinde tarih bilgisi olmayan doktor, dini kültür, ahlâkı bilgi zanneden ve onları da kopya kâğıtlarıyla mâziye gömen mühendis, şartlar icap etmedikçe mâzisini merak etmeyen bürokrat, okuma yazma bilmeyen çobanların gözyaşlı ibadetlerinin aşk ve zevkinden mahrum ilahiyatçı, Google'dan aparılan mâlûmatla başımızdan aşağı ukalâlık boca eden aydın, hülâsa medeniyetimizin estetik, zarafet ve muhabbetinden zerre nasibi olmayan bizden habersiz bir dolu “biz” yetişmiyor mu sizce de?

Peki, kitabı televizyonla, misafirliği AVM gezmesiyle, sohbeti akıllı telefonlarla, bilgiyi mâlûmatla, kültürü zevzeklikle, insan olmayı meslek sahibi olmakla takas ettiğimiz günden beri, bu günah bizim mi, onların mı?

Kırmızı ışıktaki geçen araç sürücüsünün, çok kazanma hırsına yaptığı inşaattan demir ve çimento çalabilen müteahhidin, mal satabilmek için türlü yeminler ve yalanlar üretebilen esnafın, çay içmek isteyen müşterilerine boya katarak çayını renklendiren çaycının, sokak ortasında kalabalıklar içerisinde dahi ağzının dolusu cadde ortasına tükürebilen insanların, yapılan maçlarda şike iddialarına bulaşan futbolcu ve hakemlerin, reyting uğruna insan onurunu hiçe sayarak yalan haber yapabilen gazetecilerin, müşterisinden daha fazla para almak için kısa yol yerine uzun yolu tercih eden taksicinin, organik olmadığı halde insanların doğallık duygularını suistimal ederek piyasanın üç katı fiyatına domates satabilen pazarcı ve manavın, kadavradaki altın dişi sökerek rant elde etmeyi düşünebilecek kadar ruhsuzlaşmış mezar hırsızlarının, ebeveynlerinin servetine konabilmek için gözünü kırpmadan onları kesebilen çocukların olduğu bir toplumda siz genç olsanız ne yaparsınız?

Gençler, bizim gizliden gizliye yaptıklarımızı, üstü örtük bir şekilde yaşadıklarımızı, alenen konuşuyorlar, göstere göstere yaşıyorlar hepsi bu.

Aslında reçete çok açık...

Yüksek bir bina inşa edeceğimiz zaman temeli çok derin kazarsınız.

Bina ne kadar yüksek olacaksa zemin de o kadar derin olmalıdır. Çünkü zemin derinleştikçe binayı yükseltme imkânımız da artacaktır. Eğer zemin kazanmaya çok zaman ayırmazsanız çok yükseklerle çıkamazsınız ve elde edeceğimiz binanın yüksekliği de zeminin derinliğiyle orantılı olur.

Teolojik olarak bu konuyu ele aldığımızda aynı şey maneviyatımız için de kültürel değerlerimiz için de geçerli. İnanç sahibi olduğumuz hususların çok derinlere nüfuz etmesi gerekiyor. Neye, niçin ve nasıl inandığımızı kulaktan dolma bilgilerle değil, “merak ilmin hocasıdır” gerçeğinden yola çıkarak inandığımız şeyin kesinliği konusunda kalben de emin olmamız gerekiyor. Ancak bu şekilde amellerimiz inancımızı, ait olduğumuzu iddia ettiğimiz kültürümüz de davranışlarımızı yansıtabilir.

Yanisi zeminimiz derin değil. Zemin derin olmayınca da hayatın her alanına yayılması gereken maneviyatımızı merkeze alamıyor, belirli zaman dilimlerine hapsediyor ve bu sığ zemine iman gibi muhteşem ve çok katlı bir bina inşa edemiyoruz. Kulaktan dolma bilgilerin taklidinden yola çıkarak hem her anımızın, her nefesimizin kayıt altına alındığına inandığımızı iddia ediyor ama akla

gelebilecek her türlü kötülüğü de yapabilme cüreti gösteriyoruz, kendimizce haklı sebepler yaratıp vicdanlarımızın üzerini örterek.

Yoksa gerçekten iman eden hangi kalp; yaptığı her amelin, aldığı her nefesin hesabını vereceğini bildiği halde bu kadar can kırığına sebep olabilir?

Evet... Bize doğru soruyu sorabilelim diye verilen ömrü, yanlış sorulara cevap aramakla tüketiyoruz. Üstelik doğru soruyu sormak ve doğru cevabı verebilmek de bir şey ifade etmiyor; cevabın gerektirdiği gibi olmak asıl mesele. Ben “kimim” deyip, “insanım” diye cevap verdikten sonra insanlığın hakkını veremediysek “doğru cevabı verdim” diyebilmek mümkün mü?

İlke ve hakkaniyet kantarına tek başımıza çıkararak kendimizi fabrika ayarlarına döndürelim ki; nefretin yerini merhamet; kinin yerini kardeşlik; batılın yerini hak; karanlığın yerini aydınlık; maddenin yerini mana; alışkanlıkların yerini aşkınlık; hüsranın yerini gufran; küfranın yerini şükran; kabuğun yerini çekirdek; aracın yerini amaç; malumatın yerini marifet; sözün yerini davranış; rivayetin yerini riayet; tasarrufun yerini tasadduk; israfın yerini paylaşma; hırsın yerini huzur; tamahın yerini kanaat; benliğin yerini birliktelik; Kabil’in yerini Habil, hevanın yerini takva, yatağın yerini seccade; öfkenin yerini itidal alsın.

İşte o zaman dünyaya da eşyaya da bakışımız değişir ve kalbimiz ilk günkü fabrika ayarlarına dönerek kan yerine nur pompalar vücudumuza. Ne için yaratıldığımızı, bu dünyaya neden geldiğimizi, gelmenin aslında gitmenin ilk adımı olduğunu keşfederiz yeniden.

Başka ne mi olur? Mesela, kapital dinine ve onun ilahı olan paraya köle olmaktan vazgeçeriz. “Benim” le başlayan cümlelerle kavgamız olur, taşıdığımız canın dahi ‘bize ait olmadığını’ farkederiz. Bu emanet bilinci içinde içtiğimiz suyun, giydiğimiz hırkanın, ayağımızdaki ayakkabının, ağzımıza aldığımız lokmanın üzerinde dahi bir tasarruf hakkımız olmadığını farkındalığını yudumlarız. Müslümanın “emin” insan olması gerektiğini farkederiz. Böylece kendimizi kâmil terbiye etmekle kalmaz, başta gençlerimiz diğer insanları da davranışlarımızla “insanlık” sofrasına davet etmiş oluruz.

Unutmayalım ne olur; asıl ölüm hayattan değil hakikatten kopmuş bir halde ‘ölmüş yüreklerle’ yaşadığını sanmaktır. Yüreklerimizi diriltmenin yolu da sağlam bir eğitim sisteminden geçer. Çünkü “yeni dünya” düzeninde para, güç veya büyüklük artık bilek gücünden değil beyin gücünden geliyor. Dolayısıyla dünyada söz sahibi olmak, belirlediğimiz hedeflere ulaşmak, hayalini kurduğumuz refah seviyesine ulaşmak sadece eğitim ile mümkün artık.

Unutmayalım ki... Büyük Sahra çölündeki bir kum tanesinden bir milyar kat daha küçük bir dünyada yaşayan yedi buçuk milyar insandan sadece biriyiz! Dolayısıyla gönlü, sahibine mekân eyleyebildiğimiz kadar insanız. Orada, O’nun rızasından gayrısını bırakmadığımız kadar kuluz. Gönül ülkesini biricik iktidarına teslim edebildiğimiz kadar varlığımızın bir anlamı var.

Ve bir söz üstadının tespitiyle bitirelim. Yeryüzündeki bütün insanları ateşten kurtar. Zor mu? Hiç olmazsa birini kurtar. Madem herkesi düzeltmek bu kadar zor, kendini doğrult ki dünya bir eğriden kurtulsun.

Aramızdaki Duvarlar

“Gençliğe hükmetmeye değil, önce onun frekansını yakalamaya ihtiyacımız var.”

Birbirimizi görmemek, anlamamak, duymamak için önyargılarımızdan, ön kabullerimizden, egolarımızdan, aidiyetlerimizden, zaaflarımızdan, ideolojilerimizden, anlama biçimlerimizden, yorum farklılıklarımızdan, ırkımızdan, cinsiyetimizden, kibrimizden, ezberlerimizden, statümüzden, şehrimizden, muhitimizden ve daha bilmem nelerimizin hepsinden birden duvarlar örmüş durumdayız. İç içe geçmiş, birbirini bazen örten, sıklıkla tahkim eden ama hep sinsice saklayan milyonlarca görünmez duvarın ardından işitmeye, görmeye ve anlamaya çalışıyoruz birbirimizi.

Bu yüzden de herkes bir başkasının sağı; kendisine benzemeyenin körü.

İnsanla insanın arasında bu duvarlar, Doğu’yla Batı’nın, zenginle fakirin, sağcıyla solcunun, kadınla erkeğin, yaşlıyla gencin, o şehirle bu şehrin, o partiye oy verenle bu partiye oy verenin, o takımı tutanla bu takımı tutanın, dini öyle anlayanla böyle yorumlayanın, o yazarı sevenle bu şairi sevenin, yürüyenle koşanın, oturanla ayakta duranın, kıyam edenle secde edenin arasında. Bu duvarların başkasına bakan tarafları ne kadar sağlam ve kasvetli tuğlalarla örülmüşse, bize bakan tarafı da o kadar ışıltılı ve narin aynalarla bezenmiş.

Duvarın öbür yanını görmek ister gibi yapıyoruz ama elimiz saçlarımızda, gözümüz aynada. Duvarın ardındakini işitmek ister gibi yapıyoruz ama elimizde bir bez, aynanın lekeleriyle meşgulüz. Anlamak ister gibi yapıyoruz duvarın ardındakini ama aynadaki suretimizin sarhoşuyken ne mümkün. Duvarın öbür tarafı da bizden farklı değil üstelik. Orada da manzara aynı. Bilinmeyen bir zamanda, bilinmeyen bir mekânda toplanmış ve aynı anlaşmaya bilmeden imza atmış gibiyiz.

Zira...

Yaşadığımızdan, bildiğimizden, gördüğümüzden, ezberimizden, zanlarımızdan, zaaflarımızdan bir mevzi yapıyoruz kendimize ve eşyayı, insanı, fikri oradan seyredip var olanın bizim gördüğümüz gibi olduğunu ve ötesi gördüğümüzden ibaret olduğunu iddia ediyoruz. Böyle yapmakla hem mevzunun diğer cihetlerine kendimizi kör eyliyoruz hem de aynı tabloyu bir başka yerden seyredip farklı bir şey gören kimseleri bilmemekle, görmemekle, anlamamakla itham ediyoruz.

Kadınla erkeğin, sağcıyla solcunun, zenginle fakirin, sekülerle dindarın, Sünni’yle Alevi’nin, Türk’le Kürt’ün, Doğu’yla Batı’nın, maziyle istikbalin, iktidarla muhalefetin, şairle yazarın, teknik direktörle hakemin kavgası hep bundan. Hâlbuki sesimizi duyuramamaktan şikâyet etmeyi terk edip bir başkasına gerçekten kulak kesilmenin zevkine bir erebilsek, anlatma ihtirasından kurtulup anlaşılammaktan müşteki olmaktan vazgeçip anlama derdine bir düşebilsek, başkasının gözündeki çöple uğraşmayı bırakıp kendi gözümüzdeki dal budakla meşgul olabilme hassasiyetine bir erişebilsek mesele kalmayacak!

Haksız mıyım?

Kendimizden, ‘ben’imizden bir dünya yapmışız kendimize, istiyoruz ki her şey onun etrafında dönsün ve hatta zannediyoruz ki her şey onun etrafında dönüyor.

Bizim doğrumuzdan başka bir doğru yok, bizim gördüğümüzden başka görmeye değer bir şey yok, bizim anladığımızdan başka anlaşılacak bir hakikat yok, bizim sevdiğimizden başka seilmeyi hak edecek bir güzel yok, bizim sözümüzün ötesinde söylenebilecek bir söz yok, bilgimizin üstünde bilgi yok, yolumuzdan gayrı yol yok, derdimizden başka dert yok.

Yok, yok, yok oğlu yok! Bu kadar anlamsız 'yok'un arasında muhabbet nasıl ve niçin var olacak? O da yok. Muhabbet olmayınca, birlik beraberlik yok, anlayış yok, insaf yok, iyi niyet yok, tahammül yok, müsamaha yok, empati yok, af yok, tebessüm yok!

Peki bunca yoku ortadan kaldırmamanın bir yolu yok mu? Var! Herkes kendisine bir balta yapacak.

Herkes kendisinin ihtiyacı olan her ne ise o şeyden bir balta yapacak. Tevazudan, had bilmekten, merhametten, ilimden, haysiyetten, insaftan, vakardan, sevgiden, cömertlikten, hemhâl olmaktan, gözyaşından, tebessümden...

Baltalar bütün bunların hangisinden olursa olsun hepsinin sapı tek bir şeyden yapılacaktır:

'Sen' diyebilmek cevheri.

Ben diye diye ördüğümüz duvarları, 'sen' diye diye yıkacağız elimizdeki baltalarla. Ayna parçaları üzerime sıçrar da oramı buramı keser mi endişesi ile değil; duvarın arkasındaki kardeşime aman bir zarar gelmesin hassasiyeti ile indireceğiz baltayı aynaların orta yerine.

Ben derdiyle ördüğümüz duvarları, sen uğrunda yıktığımız vakit 'ben'imizi en saf aynadan daha berrak ve billur bir endam ile duvarın ardındaki kardeşimizin gözbebeklerinde seyredecek ve biz olmanın yolunun, sen demekten geçtiğini hayretle fark edeceğiz.

Duvarlar yıkılacak ve duvarın ardındaki kardeşimizin elinden yüzünden sızan kandan anlayacağız ellerimizin ve yüzümüzün kan revan içinde olduğunu. Elimizdeki balta o anda en onulmaz yarayı bir dokunuşta iyileştirebilecek efsunlu bir sargı bezinden daha şifalı bir ipek mendile dönüşecek.

Kendimizi unutarak değil, kendimizi hatırımıza bile getirmeden karşımızdakinin yaralarını iyileştirmeye uğraşırken şaşkınlıkla göreceğiz ki elimizdeki şifa ipeğini kardeşimizin hangi yarasına dokundursak kendi vücudumuzun tam orasına denk düşen bir yara iyileşivermekte.

Sarılaacağız birbirimize, yüzümüz bayram çocuklarının kalbine dönecek ve güneşi ilk kez göreceğiz, duvarların gölgesi düşmeden üzerimize.

Çok mu zor? Hayal mi, imkânsız mı? Hayır!

Mümkünü kolay ve gerçek kılan Allah'a andolsun ki hayır!

Bu saydığım değişimin gençlerimiz arasında yayılması olmazsa olmazımız olmalı artık.

Unutmamalıyız ki... Bir bina yıkıldığında onu yeniden yapabilirsiniz. Birimiz sağlığıyla ilgili bir sorun yaşadığında gidip tedavi olabilir. Cebimizdeki paramızı kaybettiğimizde onu yeniden kazanabilme şansına sahibiz. Ancak hiçbirimiz geçen zamanı geri getirebilme kudretine sahip değiliz. Bu yüzden de bugün eksik ve yanlış yetişen bir nesli tekrar bir eğitimden geçirmek başarılması çok güç, hatta imkansızdır.

Hepimizin farkında olması gereken tek şey; ülke tarihimizde hiç olmadığı kadar büyük yatırımlar yapılan eğitim öğretim dünyasının sahip olduğu fizik, donanım ve eğitim öğretim materyallerinin ortaya koyduğu bu altın çağ karşısında altın bir neslin ortaya çıkması gerektiği.

Her imkânın bir imtihan olduğu bilinci içerisinde her aile, her yönetici, her öğretmen, her öğrenci kısacası bu çarkın dönmesinde görev alan her birey, elindeki emanetin hesabı altında ezilmeli ve yarınımızın teminatı olan gençlere bu şuur içerisinde verebileceklerinin en güzelini ve en mükemmelini verebilmek için var gücüyle çalışmalıdır.

Zekâ seviyesi, ilgisi, istidat ve yeteneği ne olursa olsun her bir gencimizi kucaklamak, frekansını yakalamak ve tüm şefkatimizle bağrımıza basmak zorundayız.

Bu noktada da unutmamamız gereken en önemli şey; bizim sahip çıkamadığımızı başkalarının sahip çıkmak adına var gücüyle çalıştığı gerçeğidir.

Kabul etmesek, görmek istemesek de Avrupalı bir esintinin hıçkırıklarında boğulmak üzereyiz. Bir yanda bilgi, bir yanda eğitimde taklit, diğer yanda kariyer ve kariyer sonucuna göre şekillenen karakter hâli ile oluşan bir toplum var artık. Oysa yitirdiğimiz bilginin kendisinden çok erdemine, hikmetine muhtacız. Bilgi deryasının ortasında şuursuz ve sorumsuzuz.

Eğitim Mi Öğütüm Mü?

“Eğitim, yalnız öğretmek değil; her fidanın kendi toprağını, suyunu ve ritmini bilmektir.”

Kâinatın döngüsü içinde toprak denince hepimizin anladığı mana akla geleceği gibi topraktan yaratılmış tenimizi, hatta bir adım öteye gidip eğitim sistemimizi de anımsayabiliriz sanırım. Toprak misali beşeriyetimize ekilen idrak tohumları da göze göze kaynayan ilim suyuna muhtaç. Tabi ki topraktan, tohumdan, sudan ve ekinden anlayan bir bahçıvan da olmazsa olmazımız.

Bu şekilde filizlenip insanlık semasına yaklaşan ağaçlar, zamanında ve yeterince sulanmaz veya haşerattan arındırılmazsa kök salıp derinleşemez. Üstelik bir ağacın bakımı diğeriyle aynı olmadığı ve her biri de kendine özel bir ilgi istediği için bunlar hiç yapılmaz ve eksik bırakılırsa, kök salamayan bu ağaçlar ya imtihan rüzgârlarıyla devrilip gider ya da cehaletin kuraklığında susuzluktan heder olurlar. Aynı şekilde işten anlayan ehil ellerde boy veren ve kökleri beşeriyet toprağına sarıldıkça müstakim hale gelebilen ağaçlar, zamanı geldikçe meyve vermeye başlarlar.

İşte bu meyve verme sürecinde verim almayı ve daha çok berekete ulaşmayı tarih, hayat ve tabiat üzerine; üzerimizdeki nimetler ve o nimetleri verenin yüceliğı üzerine; şehrimiz, ülkemiz, bölgemiz ve insanlığın gidişatı üzerine tefekkür ederek; gözümüzü yıldızların ötesine dikerek, varoluş sancuları çekerek, kendi “Hira” larımızda vicdanımızın sesini dinleyerek başarabiliriz. İç dünyamıza dönerek orada kendi akıl, zihin, ruh ve gönül kozamızı örmeli; aydınlanmalı, öğrenmeli, her birimiz kendiliğinden vicdanî uyanışlar yaşamalı; bu potansiyel enerjinin içimizde yerleşik olduğunu farketmeli; sonra kozamızdan taşarak Hira’dan şehre inmeli, toplumsal sorumluluk yüklenmeli ve gereğini yerine getirmeli; üzerimizdeki örtüyü atmalı, kalkmalı ve başka uyanışları başlatmalı; ebedi mesajları yaşayarak okumalı; söze, adalete, özgürlüğe, sevgiye, merhamete, doğruluğa, dürüstlüğe çağırmalı; her tür baskıya, zulme ve zorbalığa meydan okuyarak, insanoğlunun inancına, düşüncesine ve emeğine zincir vurulamayacağını haykırmalı ve tüm bunlar için harekete geçmeliyiz. O vakit çağımızın göğsüne iyilik, rahmet, merhamet, sevgi, barış, kardeşlik ve adalet fısıldama imkânını elde etmiş oluruz.

Hepinizin malumudur!

Küresel ölçekte inşa edilen, hepsi birbirinin neredeyse kopyasından öteye geçemeyen insan türü insan altı bir varlığa dönüşüyor hem de baş döndürücü bir hızla.

Allah’ın “en güzel surette yarattım” dediğı insan; düşünme melekelerini yitirmiş bir halde, nefsinin imamlığında öyle bir hale geldi ki; hız, haz ve ayartının kölesi olmayı artık özgürlük sanıyor! Bu kölelik türü ise, “Kalpler ancak Allah’ı anmakla mutmain olur!” ilahi emrine karşı dururcasına huzur ve dinginliğı film, müzik, spor, finans, medya, sanal medya endüstrisinin zihni körleştiren, beyni felçleştiren ve ruhu çölleştiren pornografisine kaçmakta buluyor!

Evet bu karmaşa içinde yarınlar için umutlarımız var hepimizin ve bu umutların yeşermesini bekliyoruz. Ancak umudun yeşermesi için gerekli zaman ve zeminin ortaya çıkması adına çabamız eksik ve niyetlerimizde de “ihlas” yok maalesef ki bunu raporun ilerleyen kısmında arz edeceğim sayısal verilerde çok daha net göreceğiz. Zira sayısal evrensel ve ulusal veriler mevcut eğitim

sistemimizin gençliğin maruz kaldığı saldırılara cevap veremez durumda olduğunu çok açık bir şekilde gözler önüne seriyor.

“Saldırı” deyince gözle görülebilir bir saldırıdan söz etmiyorum. Çünkü bu saldırılar zihni ve kültürel saldırılar. Amacından sıyrılarak gelişen eğitim sistemi, kültür dünyası, medya, düşünce dünyası ve sanata bakış açısı adeta el ele vererek onları işgal altına almış ve onların hayal dünyasını topyekûn katlediyor ve bu katliam geleceğimiz ile ilgili çok önemli tehlike sinyalleri veriyor artık.

Hep beraber sayısal verilere bakalım;

Dünya Ekonomik Forumu Verileri (143 Ülke)

“Rakamlar çoğu zaman övüncümüzü büyütür; fakat eğitim, yalnız sayıların değil insanın meselesidir.”

Genel Eğitim Kalitesi

2008-2009 Türkiye 77.sırada

2014-2015 Türkiye 89.sırada

2015-2016 Türkiye 92.sırada

2016-2017 Türkiye 104.sırada

İlkokul Eğitiminin Kalitesi

2008-2009 Türkiye 91.sırada

2014-2015 Türkiye 94.sırada

2015-2016 Türkiye 100.sırada

2016-2017 Türkiye 105.sırada

Matematik Fen Eğitimi Kalitesi

2008-2009 Türkiye 73.sırada

2014-2015 Türkiye 98.sırada

2015-2016 Türkiye 103.sırada

2016-2017 Türkiye 107.sırada

Üniversite Sınavında SIFIR Çeken Öğrenci Sayısı

2018 Sınava giren Aday: 2.260.273

2001 9.315 kişi

2002 8.919 kişi

2016 32.983 kişi

2017 37.026 kişi

2018 41.281 kişi

2018 de Temel Yeterlik Testini (TYT) geçemeyen aday sayısı 496.616 kişi

2018 TYT Matematik % 8 lik oranda aday hiçbir matematik sorusuna doğru cevap verememiş.

(180.000 kişi)

2018 TYT Fen Bilimleri % 7 lik oranda aday hiçbir Fen Bilimleri sorularına doğru cevap verememiş.

(161.000 kişi)

Kaynak: ÖSYM

Peki biz bu tabloya karşılık ne yapıyoruz? Eliyoruz! Adını hemen her yıl değiştirdiğimiz bir eleği alıyor; kurduğumuz sınav sistemiyle sözüm ona başarılarını ölçüyor; iyiyle kötüyü, zeki ile aptalı, çalışkan ile tembeli ayrıştırıyoruz(!).

Ölçümüz ne? Akademik başarı!

Çünkü okula gönderdiğimiz her gencin avukat, doktor, hakim, savcı, bürokrat olmasını istiyor; hiçbirsey olamazsan bari git öğretmen ol diyoruz! Bu kriterlerin dışında kalan meslek liselerindeki gençlerle görüşün, onlardaki “öğrenilmiş çaresizliği” görün, ne demek istediğimi anlarsınız.

Gençlerin kurduğu cümleler ortak;

“Fen lisesini kazanamadım, Anadolu Lisesini kazanamadım, İmam Hatip lisesine gitmek istemedim, annem veya babam bari git bir lise mezunu ol dedi.” Gencimiz en fazla 18 yaşında. Yani hayatının daha başında. Verdiğimiz mesaj ne; “Sen bir işe yaramazsın” Neden? “Çünkü benim istediğim okulu kazanamadın!”

Sayısal Verilerdeki Övüncümüz

“Nicelik çoğaldıkça nitelik de büyümüyor; kimi zaman gürültü artıyor, derinlik ise eksiliyor.”

Eğitime ekonomiye bakar gibi bakmak, hataların en büyüğü olur. Ama maalesef yapılan açıklamaların neredeyse tamamı bu yönde. Üretim ve ihracat patladı, turist sayısı başına düşen harcama ikiye katlandı, otomotiv üretiminde rekora gidiyoruz şeklindeki açıklamaların benzerlerini eğitimde de görüyoruz. Okul ve derslik sayısı şu kadar arttı, öğrenci ve öğretmen sayısı şu kadar yükseldi, bütçe şuradan şuraya geldi, öğrenci bursları üçe beşe katlandı türünden açıklamalar, eğitime yönelik söylemlerin ana çatısını oluşturuyor.

Sayısal gelişmeler yok mu elbette var. Hem de fazlasıyla. Zorunlu eğitim süresinden, ayrılan bütçeye, öğrenci ve öğretmen sayısından maaşlara kadar hemen her şey dünle kıyaslanmayacak oranlarda yükseldi. Ama sanki çok daha önemli olan, sayısal artış değil, eğitimin kalitesi, öğrenci, öğretmen, veli memnuniyeti, uluslararası derecelendirme kurumlarındaki, örneğin PISA’daki yerimiz, maaşların yeterliliği, öğretmenlerin saygınlığı, eğitim ve öğretimin yarattığı katma değer ve en önemlisi de ülkeye, millete, mesleğe, çevreye, tarihe, kültüre, milli ve manevi değerlere yönelik aidiyet!

Dünya Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü’nün MEB ile ortaklaşa yaptığı 15 yaş verilerine bakalım;

OECD (Economic Co-operation and Development)

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü & PISA verileri – 15 Yaş

Okuma yeterliliği

(Kendi dilinde okuduğunu anlama) ÜLKE SAYISI

2012 Türkiye 42.sırada 65

2015 Türkiye 50.sırada 72

(Fen Bilgisi)

2012 Türkiye 43.sırada 65

2015 Türkiye 52.sırada 72

(Matematik)

2012 Türkiye 44.sırada 65

2015 Türkiye 49.sırada 72

Okuma yeterliliği (Kendi dilinde okuduğunu anlama)

2003 441 Puan

2006 447 Puan

2009 464 Puan

2012 475 Puan

2015 428 Puan

TEMEL BİLİMLER (Fen Bilgisi)

2003 423 Puan

2006 424 Puan

2009 454 Puan

2012 463 Puan

2015 425 Puan

TEMEL BİLİMLER (Matematik)

2003 421 Puan

2006 424 Puan

2009 445 Puan

2012 448 Puan

2015 420 Puan

TEMEL BİLİMLER (Matematik)

2003 421 Puan

2006 424 Puan

2009 445 Puan

2012 448 Puan

2015 420 Puan

Okuma yeterliliği (Kendi dilinde okuduğunu anlama)- EN KÖTÜ SEVİYE

2003 % 36,8

2006 % 32,2

2009 % 24,5

2012 % 21,6

2015 % 40,1

TEMEL BİLİMLER (Fen Bilgisi) – EN KÖTÜ SEVİYE

2003 % 49,3

2006 % 46,6

2009 % 30,0

2012 % 26,4

2015 % 44,5

TEMEL BİLİMLER – (Matematik) – EN KÖTÜ SEVİYE

2003	% 52,2
2006	% 52,1
2009	% 42,1
2012	% 42,0
2015	% 51,3

Okuma yeterliliği (Kendi dilinde okuduğunu anlama)- EN İYİ SEVİYE

2003	% 3,8
2006	% 2,1
2009	% 1,9
2012	% 4,3
2015	% 0,3

TEMEL BİLİMLER (Matematik)- EN İYİ SEVİYE

2003	% 5,5
2006	% 4,2
2009	% 5,0
2012	% 5,9
2015	% 0,8

TEMEL BİLİMLER (Fen Bilimleri)- EN İYİ SEVİYE

2003	% 0,8
2006	% 0,9
2009	% 1,1
2012	% 1,8
2015	% 0,1

Okuma yeterliliği (Kendi dilinde okuduğunu anlama)

Fen Liseleri	524 puan
Sosyal Bilimler Liseleri	523 puan
Anadolu Liseleri	464 puan
Anadolu İmam Hatip Liseleri	413 puan
Meslek Liseleri	396 puan
Türkiye Ortalaması	428 puan

TEMEL BİLİMLER (Matematik)

Fen Liseleri	537 puan
--------------	----------

Sosyal Bilimler Liseleri 504 puan
Anadolu Liseleri 454 puan
Anadolu İmam Hatip Liseleri 398 puan
Meslek Liseleri 391 puan
Türkiye Ortalaması 420 puan
TEMEL BİLİMLER (Fen Bilimleri)
Fen Liseleri 534 puan
Sosyal Bilimler Liseleri 518 puan
Anadolu Liseleri 461 puan
Anadolu İmam Hatip Liseleri 407 puan
Meslek Liseleri 392 puan
Türkiye Ortalaması 425 puan

Sayısal veriler bunlar maalesef.

İşte bu yüzden eğitimi, her yaştaki insanımızın düşünce ve davranışlarında; yanlış değil doğruyu; zararlıyı değil faydalıyı; zulmü değil adaleti; kötüyü değil iyiyi; çirkinini değil güzeli seçip uygun vasıtalarla ameli meleke kazandırmaya yönelik planlı, programlı çalışma süreci olarak görmek zorundayız. Eğitim ve öğretimde yukardaki verilerde gördüğümüz gibi insanların sadece bilgi ve becerilerle donatılması yeterli değildir. İnsanlara bazı yüksek değerlerin de kazandırılması gerekir. Bu nedenle eğitim ve öğretimin terbiye boyutunu da önemsemek durumundayız.

Peki neden sayısal verilerimiz yıl geçtikçe kötüleşmiş;

Çünkü, ideal bir eğitim sistemi öğrenciyi eleme işine girişmez, girişmemeli de.

Ne yapar?

Onların ilgi, istidat ve kabiliyetlerini keşfederek bir üst seviyeye çıkarır.

Yani?

Balığa uç demez. Attan yumurta yapmasını istemez. Kuştan yüzmesini istemez. Dolayısıyla farklı mizaç ve yetenekteki öğrencileri aynı sorulardan sınav yapıp öğrencilerin bir kısmını “başarısız” ilan eden bir sistem eğitimi “anlayamamış” demektir. Bu tespitlerden hareketle baktığımızda da kim ne derse desin elenen öğrenciler değil sistemin kendisidir.

Hiç kimse beynine bilgi depolamakla; Türkçe, Matematik, fizik, kimya olimpiyatlarında birinci olmakla eğitim sisteminin kalitesini anlatmaya çalışmasın.15 Temmuz’daki makus olayın başrolünde sistemin sınavlarında derece alanlar olduğu unutulmamalıdır. Tankların altına yatıp canını hiçe sayanlar elenen, sistem tarafından “başarısız” damgası vurulan, ötekileştirilenler idi. Ülkeyi uçurumun kenarından eğitim sisteminin “sistem dışına” ittiği bu fertler kurtardı.

İçinde yaşadığımız dünyada başdöndürücü gelişmelerle hızla gelişen teknoloji karşısında, yukarda sözünü ettiğim zihni ve kültürel saldırıları da hesaba katarak, kalplerini bir tarafa bırakıp sadece beyinlerine yönelerek orayı doldurmaya çalışırsak bu kuru bilgi sadece birer mankurt

(bilinçli köle) yetiştirmekten başka bir işe yaramaz. Çünkü, ideal eğitimin yolu kuru bilgiden değil gönülden geçer. Yanisi eğitimde çocuğun, gencin yüreğine ne kadar dokunduğunuz önemli.

Sürdürmeye çalıştığımız yurt turnesinde açıkça görüyoruz;

Gençlerimiz artık daha “kendilerinden” bir dil arıyor. Onları kalplerinden yakalayacak, nasihatlerin hayatlarına yansımaları sağlayacak, durumlarını küçümsemeyen, aksine anlayan ve içlerini gören dupduru bir dil arıyor. Üst perdeden nasihat buyuran üsluplar, gençleri hiçbir şekilde etkilemiyor. Zira kendilerinin sansürlü ve en önemlisi yargılanmaksızın anlaşılmasını ve gündemlerinin yakalanmasını istiyorlar. Konuşan kişinin kullandığı “biz”li üslup, fena halde itici geliyor; dinleyen gençleri mevzu ne kadar sıcak olursa olsun boğuyor. Konuşmacının “tehdit içerikli” ağır bir din dili kullanması yerine,

İslami örneklerin içine yedirildiği güncel ve neşeli örneklerle bezeli, daha aktüel bir tarzı tercih ediyorlar. Asla uygulanmayacak uzak ve afaki idealler yerine yakın ve mümkün hedefler gençlerimize daha çok tesir ediyor. Kişisel tecrübelerle süslenen ve yer yer özeleştirici de içeren üslup gençlerimizde daha kalıcı oluyor. Sadece ‘başkalarının’ kusursuz, mükemmel ve örnek hayatlarının anlatıldığı, insanlara kusursuzluğu ve mükemmelliği dayatan teorik konuşmalar birkaç dakikadan sonra dinleyiciye bir şey söylemez oluyor. Teknolojinin önümüze serdiği sınırsız imkanları da düşündüğümüzde bu ilkeleri benimsemiş samimi ve bilge üsluplara ihtiyacımız var.

Kabul etmeliyiz artık. Gençlerimizin artık eski, kalın kitapları karıştırıp kafa yoracak ne vakitleri var ne de istekleri. İslam’ın ilke ve güzelliklerini tahrif etmeden ama muhatabı taltif ederek sunmamız gerekiyor. Suçlu biziz onlar değil! Bilgi deposu beyinler, sınav kazanan çanta hamalları, tıkanmış eğitim sistemine kendini tıpa olarak görev addeden ebeveynler

olarak her anne babanın elinde zeka ölçüm formları; gözleri hırs, çocuk büyütme enerjilerini ihtiras kaplamış. Günümüzde de -eskiden olduğu gibi- bir kısım anne baba maalesef çocuklarını, kendi yetersizliklerini “tatmin memuru” olarak görüyor. Ahlak ise edebin yanında teselli terapisi ile meşgul gibi.

Narsizm Tehlikesi

“İnsanı yalnız başarı grafiğine indirgeyen her sistem, ruhunu yavaşça yitirmeye başlar.”

İnsanlar yavaş yavaş kendi belirledikleri başarı yolcuğunda, yine kendi yaptıkları her aşırılığı kurallaştırınca, yeni bir ahlak anlayışı patladı toplumda: Narsizm. Yani “büyüklenme” hastalığı.

Bu kişiler kendilerini o kadar yüksekte ve büyük olarak görürler ki; kimsenin onları eleştiremeyeceğine inanırlar. Öyle haklı gerekçeleri vardır ki biraz düşününce; anne hiç eleştirmemiş, baba çocuğundan bir bardak su dahi istememiş. ama evlatlarının her eleştirisinde evladın tanımına göre kendilerini değiştirmiş, evladın her isteğini emir olarak görüp yerine getirmiş. Küçük evlat bir rehber ihtiyacı duyarken, rehberlik yapacak anne ve babanın kendine teslim olduğunu görünce, yürüyen çılgın ego haline dönüşmüş. Bu çocukların beyinleri büyümeyecek kadar masum kalabilir mi?

Sonuç?

Fen lisesini, Anadolu lisesini, bilmem ne kolejini birincilikle kazandığı halde eline tutuşturduğunuz faturayı dahi yatıramayan bir nesil var ortada!

Neden mi böyle oluyor?

Çünkü kişiliğimiz üzerindeki gedikler edep ile değil, hırslımız ile kapandıkça ihtiras canavarı bir kuşku yüklü zihinlere; “Gediklerimle birlikte fark edilirim...”

Bütün amaç kendimizi saklamak, hem de en derinlerde...

Üzeri; bilgi, başarı, elde edilecek makam ve para ile kapalı. Sahi bu kadar mı zorlaştı kendimiz ve çevremiz ile barışmak. Korkunç bir ifade olacak belki ama kendi iç dünyamız ile yüzleşip kendi halimizle barışmak bu kadar korkunç olduysa, tövbe eden sayımız ne de çok azalmış demek değil mi bu? Her tövbe, merkezinde, kişinin kendini tüm eksiklikleri ile kabul edip yüzleşmesi, ardından itiraf etmesi ile başlamıyor muydu? Biz çocuklarımıza “yakışıklı, güzel, zeki, güçlü” gibi kavramlar dünyasında yaldızlı bir yalancı yaşam sunarsak, gerçekleri fark ettiğinde ilk terk edeceği liman kendisi olmayacak mı? Kişiselliğini olduğu gibi kabul onayı, değişim ve gelişim sürecinin birinci basamağı değil mi? Kişiselliğini kabul, kişiliğinin farkında olmakla başlamıyor mu?

Peki...

Kişiliğini fark edecek zaman verdik mi çocuklarımıza? Ne olur boş bir vaktinizde dolaşın okulları. Ne kendilerini ifade edecek kelime birikimi var, ne duygularını tanımlayacak refleksleri. Sorarsanız birkaç test sorusu ya da klasik hemen döktürüyor ezberle biriktirdiklerini.

Yapmak zorundalar çünkü!

Karşılaştırma baskısı yememek için; ebeveynleri tarafından dışlanmamak için, arkadaşları arasında yetersiz olmamak için, bilmediği zaman sınıfta tembeller grubuna girmemek için.

Ama dikkat edin başaramadığında duygusal anlamda terk ediyorlar; önce kendilerini, ardından ebeveynlerini, sonra sosyal yaşamını ve en sonunda okulunu. Zeka olayı hiç günümüzdeki kadar patlamaya hazır bir dinamit olmamıştı. Zeki görünüp bir de okul başarısı eklenince üstüne, erkekten

geri kalmayan küfürler dökülmeye başladı kızlarımızın dillerinde. Küfürlü konuşan kızın karakteri “girişken”, bu ortamdan sıkılan ve geri çekilen kızlarımızın karakteri “ezik” oldu.

Oysa...Eğitim sistemi; zeka yaşı kaç olursa olsun tüm öğrencileri bir anne şefkatiyle kucaklayarak hayata kazandırmak, topluma faydalı bir fert olarak yetiştirmekle mükelleftir.

Farkında olalım artık!

Daha düne kadar mutlu, huzurlu, paylaşımcı insanlar toplumu iken çok özendiğimiz ve her birinden azar azar aldığımız “batı eğitim sistemi” ile, yaşantımız ne yazık ki yaşanılmaz bir hale dönüşüyor.Batının kendini yok etme serüvenini hiçe sayarak aynı akıbeti bir gelişmişlik karinesi olarak gören, çok bilen “cahiller” topluluğuna dönüşüverdik. Aşksız, sevgisiz, edep ve hâyâ yoksunu insan sürüsüne dönüşüverdik.

Oysa dün böyle miydi bu coğrafya?

Ekmeğini, aşını ve sevgisini beklentisiz paylaşan o güzelim insanlar nerede? Sade, gösterişsiz, değerleri iliklerine kadar içselleştirmiş buram buram huzur kokan toplumun fertleri nereye kayboldu? İnsanı eşyalaştıran ve köleleştiren eğitim sistemi insana mutluluk getirmediği gibi dünyayı da yaşanılmaz bir hale getirmede mi?

Binalar yükselirken insanların cüceleştiği, insani değerlerin o yükseklikle beraber eridiği bir ortamda hiçbir derinliği olmayan boyutsuz bir nesil yetişiyor.

Hâlbuki sesimizi duyuramamaktan şikâyet etmeyi terk edip gençlerimize gerçekten kulak kesilmenin zevkine bir erebilsek, anlatma ihtirasından kurtulup anlaşılmasından müşteki olmaktan vazgeçip onları anlama derdine bir düşebilsek, onların gözündeki çöple uğraşmayı bırakıp kendi gözümüzdeki dal budakla meşgul olabilme hassasiyetine bir erişebilsek mesele kalmayacak!

Bize ifsada meyilli değil bin yıl boyunca dünyaya hükmeden ıslaha meyilli bir eğitim sistemi lazım. Edebi eşyadan önce öğretecek, sevgi ve saygıyı sayısal bir değer olarak değil insanın bir parçası olarak görecektir, her öğrenciyi kendi ilgi, istidat ve kabiliyetine göre yönlendirecek, insanları kategorize etmeden her kesime eşit bir fırsat sunacak, kelime anlamı itibarıyla “hazine” olan genç kavramının karşılığıyla eşdeğer onları birer hazine olarak gören bir eğitim sistemi kurulacak ve en önemlisi bu eğitim sistemi “milli” olmadan harekete geçilmezse sonuç olarak kim ne derse desin bu yıl yurt turnesinde seyahatlerde tanıştığım binlerce gencimizin üzerindeki tek gözlemim;“duvara toslamak üzereyiz ve bu çocukların hiçbir suçu yok !”

Unutmayın! “Derdimiz salt bilgi ise; İblis de âlimdi. Çoğu kula nasip edilenden fazlasını biliyordu ama idraksizdi.” İşte bu yüzden... Var gücümüzle, gece gündüz demeden, çalışıp didinerek dün, bizi onurlu, üstün ve dünyanın gıpta ettiği insanlar konumuna taşıyan değerlerimizi yeniden kuşanmak zorundayız. Çünkü milli ve manevi değerler diye genelleştirilmiş değerlerimizi, kınayanın kınamasından çekinmeden; çağdaşlık maskeli baskılara aldırmadan sahiplenmemiz özlediğimiz insan modeline ulaşmamızda yegâne yol gözüktüyor.

Gençlerin Durumu

“Söylem ile eylem arasındaki yarıık büyüdükçe, genç uzaklaşıyor ve kendince bir yol çiziyor.”

Biliyorum azıcık vicdanı olan özellikle de bluğ çağına gelmiş çocuk sahibi olan herkes gelecek adına büyük bir endişe taşıyor. Zaman zaman bu konuda endişe dolu yazılar okusak da bunun toplumun tümüne yansımadığını görmek bu durumda önlem almak için çabalayanları aciliyete sürüklüyor!

Peki neden endişeliyiz?

Çünkü özellikle gençlerimizle aramızda çok yüksek duvarlar var. Sanki sırf onlarla birbirimizi görmemek, anlamamak, duymamak için ön yargılarımızdan, ön kabullerimizden, egolarımızdan, aidiyetlerimizden, zaaflarımızdan, ideolojilerimizden, anlama biçimlerimizden, yorum farklılıklarımızdan, kibrimizden, ezberlerimizden ve daha bilmem nelerimizi duvarın tuğlaları misali örmüşüz. Duvarlar; kullanılan her kelime, anlaşılamayan her cümle, yaşanan her öfke nöbeti ile biraz daha yükselmiş ve gençlerimizle duvarın öbür tarafından iletişim kurar hale gelmişiz. Böyle olunca da ne anlatmak sağlıklı bir şekilde mümkün oluyor, ne de onları anlamak. Ama işin ürkütücü boyutu; biz onları anlamamakta direnirken, onlar artık kendilerini anlatmaktan yazık ki vazgeçmiş durumda. Yanisi hem gençlerimizin sağırı, hem de onları kendimize benzetemediğimiz, ideallerimizi dikte ettiremediğimiz için kasvetli algıların körüyüz maalesef.

Oysa genç farsça bir kelime ve bizdeki anlamı “hazine” demek. Biz bize emanet edilen bu hazineleri tıpkı altın gibi cürufundan ayırıp işlemek yerine daha çok yerin dibine gömüyoruz maalesef.

Bu “gömme” mücadelemiz de onlar doğar doğmaz başlıyor.“Yapma, dokunma, koşma, gitme” gibi sayısını ziyadesiyle artılabileceğimiz ama hep bir olumsuzluk sarmalı içinde kendi doğrularımızı, yaşam biçimimizi; onlar büyüdükçe de ideallerimizi, olmak isteyip de olamadıklarımızı “ben yapamadım o mutlaka yapmalı” dediklerimizi adım adım empoze etmeye başlıyoruz gençlerimize. Bu da, biz (35 yaş ve üstü jenerasyon) dedelerimizin / büyüklerimizin dizinde oturup onları dinlemeye can atarken yeni nesil kendi anne, baba ve ebeveynlerden kaçan, mutluluk ve huzuru hep başka yerde arayan, özgürlüğü kölesi olduğu cep telefonunda arayan bir nesil çıkardı önümüze. Bize göre onlar “uslanmaz ve hayırsız”, onlara göre ise biz “halden anlamaz” oldu.

Giyecekleri kıyafetten dinleyecekleri müziğe; arkadaşlıklarından meslek seçimlerine kadar her bişeylerine karışma ve karar verme hakkını elimizde bulundurduğumuz gençlerimizi yine kendi ellerimizle mutsuzluğun ve en önemlisi de yalnızlığın pençlerine teslim ediyoruz. Bu karambolde belki de –hep dediğim gibi– içimize azıcık hicret etsek doğruya ulaşma imkanını yakalayabileceğiz. Ama dışarıya o kadar odaklanmış durumdayız ki bırakın içimize hicreti baktığımız aynalarda kendi yüzümüzü bile göremiyoruz. Doğal olarak da milli ve manevi değerlerden kopuk, amacı amaçsızlık olan ve hayatı salt yeme-içme, uyuma-üreme ve gezme olarak gören bir nesil düştü bugünümüze.

Bu yıl yapmış olduğumuz yurt turnesinde bir eğitimci meslektaşımın tanıştım. Sanırım Elazığ İli'ndeydi. Müzik öğretmeni idi ve öğrencileri tarafından da çokça seviliyordu. Bu meslektaşımın anlattıkları bile bizim bu konudaki hırslarımızın en bariz göstergesi;

“Ben” demişti. “Hep müzisyen olmak istedim. Ta ilköğretim sıralarımdan beri tüm düşüncelerim, hayallerim bunun üzerine idi. Gece yatağıma girdiğimde bile sahnelerde şarkılar söyleye söyleye uyurdum. Gün geldi lise bitti ve sınavlara girdik. Önümde tercih klavuzunda kulağımda babamın sözleri. “Eğer sanatçı olursan sana hakkımı helal etmem.” Ben mi babam mı derken babam ve bize öğretilen kutsalların ağırlığı altında ezildim tam bir hafta boyunca. Sonunda babamın “hakkı” baskın çıktı ve eğitim fakültesine yerleşip öğretmen oldum. Atama kuraları çekildiğinde arkadaşlarımdan sevdiğimden benim ise kayıp giden ideallerimden nasıl ağladığımı hiç unutmuyacağım. Allah'tan bakanlık yan branş diye bir bölüm açtı da içimdeki o yara az da olsa kabuk bağladı”

Şimdi kendinizi bu öğretmenimizin yerine koyun lütfen. Ne hissediyorsunuz?Elin oğlu üç asrı bulmayan tarihine kahraman icat etmek için bilgisayar marifetiyle çizgi karakterler uydururken biz gençlerimizin önünü nasıl tıkıyor, geleceklerini istediğimiz gibi nasıl şekillendiriyoruz farkında mısınız?

Kabul edelim.

Zaman değişti ve değişirken bir şeyleri alıp götürdü bizden ve yerine bir başka şeyler getirdi. Ne götürdüklerine mâni olabildik ne de getirdikleriyle nasıl başa çıkabileceğimize dair net bir teklif ortaya koyabildik. Bu korkuyla da kendimizden, ‘ben’imizden bir dünya yaptık kendimize, istedik ki her şey onun etrafında dönsün ve hatta zannettik ki her şey onun etrafında dönüyor.

Bizim doğrumuzdan başka bir doğru, bizim gördüğümüzden başka görmeye değer bir şey, bizim anladığımızdan başka anlaşılacak bir hakikat, bizim sevdiğimizden başka seilmeyi hak edecek bir güzel, bizim sözümüzün ötesinde söylenebilecek bir söz, bilgimizin üstünde bilgi, yolumuzdan gayrı yol, derdimizden başka dert yokmuş gibi yaşadıkça da ne muhabbet, ne huzur, ne birliktelik, ne anlayış, ne insaf, ne iyi niyet, ne de tahammül ve müsamaha kalmadı.

Henüz hayatın başlangıcındaki evlatlarımıza öğretmiş olduğumuz “çaresizlik” girdabı içinde geleceğe güvenle bakmalarını sağlayamıyoruz. Çünkü yaşanmışlıklarımızdan, bildiğimizden, gördüğümüzden, ezberimizden, zanlarımızdan, zaaflarımızdan, olmak ve oldurmak istediklerimizden bir mevzi yapmışız kendimize. Eşyayı, insanı, düşünceyi oradan seyredip var olanın bizim gördüğümüz gibi olduğunu ve ötesinin de gördüğümüzden ibaret olduğunu iddia ediyoruz. Ama böyle yapmakla hem mevzunun diğer tarafları bizim için karanlık kalıyor; hem de aynı tabloyu bir başka pencereden, düşünceden seyredip farklı bir şey gören evlatlarımızı bilmemekle, görmemekle, anlamamakla itham ediyoruz. Kendimizi anlatamadıkça da sesimiz yükseliyor, öfke seline kapılıp gidiyoruz. Gençlerimizle kavgamızın en büyük sebebi bu.

Hâlbuki sesimizi duyuramamaktan şikâyet etmeyi terk edip evlatlarımıza gerçekten kulak kesilmenin zevkine bir erebilesek; anlatma ihtirasından kurtulup, anlaşılmamaktan müsteki olmaktan vazgeçip onları anlama derdine bir düşebilesek, onların gözündeki çöple uğraşmayı bırakıp kendi gözümüzdeki dal budakla meşgul olabilme hassasiyetine bir erişebilesek mesele kalmayacak!

Evet! Başta eğitim sistemi olmak üzere çocuklarımızı, gençlerimizi yetiştirme tarzımızda yanlış bir şeyler var. Bu yanlışla “yokmuş” gibi yapmaya devam edersek; yanlışın bir parçası olacak, en

büyük hazinemiz olan gençlerimizi işlemek yerine onları daha çok gömeceğiz ve ‘doğrunun salt bize ait olduğu’ zannıyla evrensel doğrulara ulaşmadan, bu doğruları yaşamadan, sadece “yanlış var” diye bağırıp vicdanımızı sahte bir teselliyle avutacağız. Ama her geçen gün çivisi çıkan dünyada duyduğumuz her söz, şahit olduğumuz her olayla yitirdiğimiz mukaddeslerimizin, kaybettiğimiz meselemizin, mesuliyet duygumuzun, emanet bilincimizin farkına bir an varmak / vardırmaq zorundayız. Zira tüm bu anlattıklarım işin görünen boyutu. Bir de görünmeyen, görmek istemediğimiz, görüp de kafamızı çevirdiğimiz başka bir boyutu var ki, o da işin manevi boyutu. Çünkü manevi eğitimsizliklerin faturası her çağda savaş, kan, gözyaşı ve huzursuzluklar olarak ödetilmiştir toplumlara.

Mevcut durum

Genç bir nüfusa sahibiz ve en büyük zenginliklerimizden biri de bu. Dahası, onlar bizim geleceğimiz ve en büyük güvencemiz. Yapılan ve yapılacak yatırımları, fazlasıyla hak ediyorlar. Cumhuriyet tarihi boyunca da kendilerine güvenenleri hiç mahcup etmediler. Mustafa Kemal’in ülkenin geleceğini onlara emanet etmesi de bu yüzden.

15-20 yıl sonrası Türkiye’nin her açıdan bugünkünden çok daha mükemmel olacağına inananlardan birisi olarak, referans kaynağım, hep, gençlerimiz ve onların mücadeleleri olmuştur. Asyalı, Avrupalı ve Amerikalı gençlerden çok daha idealist, çok daha iddialı, çok daha girişken ve yaratıcılar. Yeter ki onlara doğru hedef koyalım, önlerini açalım ve sırtlarını sıvazlayalım. Gerisi kendiliğinden gelecektir. Bu yüzden de genç nüfusun katma değer yaratması konusunda, önlerine yeni ve farklı fırsat alanları yaratmak zorundayız.

Ancak gidişata çözümsel bir bakışla eğilmek zorundayız;

TÜİK’in 2018 verilerine göre 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusun yüzde 20.3’ü işsiz iken, bu oran 2019 yılında yüzde 26.1 gibi devasa bir seviyeye yükselmiş. OECD ülkelerinde genç işsizlik oranı yüzde 10.9 iken Türkiye’de bu oran yüzde 26 ile OECD ülkelerinin 2 katını aşmış durumda. Bu da her dört gençten birinin ekonomik ve eğitim hayatının dışında kalması anlamını taşıyor. TÜİK’e göre ne eğitim öğretimde ne de istihdamda olan gençlerin oranı yüzde 24.8 olurken, erkeklerde bu oran yüzde 17.6; kadınlarda ise yüzde 32.2. Avrupa Birliği’nin (AB) resmi istatistik kurumu Eurostat’ın Nisan 2019’da yayımlanan ‘Çalışmayan, eğitim ve öğrenim görmeyen (20-34 yaş arası) gençler (NEET)’ araştırmasında ise 28 AB ülkesinin ortalaması yüzde 16.5 iken bu oran Türkiye’de yüzde 33.2.

Burada asıl çarpıcı olan, çalışmayan, eğitim ve öğrenim görmeyen genç kadın oranının AB ülkelerinde yüzde 21 iken ülkemizde yüzde 51 gibi çok çarpıcı bir seviyede olmasıdır ki bu da ülkemizde her iki genç kadından birinin ekonomik yaşam ve eğitim sisteminin dışında kaldığını göstermektedir.

Üniversite mezunu gençlerin sayısında hızlı bir artış olduğu hepimizin malumu ancak ekonomik ve sosyal yaşamın dışına itilen gençler arasında diplomalı ve vasıflı işsiz sayısı da aynı oranda hızla artıyor. İşsiz üniversite mezunlarının oranı 2014 yılında yüzde 10.6 iken 2018 yılında yüzde 12.4’e yükselmiş durumda. 2018 verileri derlendiğinde mühendis diploması olan 91 bin, mimar diploması olan 40 bin gencimize iş imkânı sunamıyoruz. Sosyal hizmet bölümü mezunlarının yüzde 24’üne, gazetecilik bölümü mezunlarının yüzde 23.8’ine ve sanat mezunlarının yüzde 17.8’ine istihdam alanı açabilmiş değiliz.

Sınav Yorgunu bir gençlik

Üniversite giriş sınavlarının mevcut durumunu paylaştım. Ben toplumda geçmiş yıllara oranla bir heyecan göremiyorum. Eskiden olsa kıyametler kopardı. Çocuklarını canla başla yetiştirmek ve bu sınavlara hazırlamak için gecesini gündüzüne katan anneler vardı. Öğrencilerden daha fazla heyecanı onlar yaşırdı. Yapılan değişikliklere isyan eder, belirsizlikler oldu mu ortalığı ayağa kaldırırlardı. Çocuklarını okul, özel öğretmen, dersane üçgeninde yarış atı gibi koşturur, hiç kimseden geri kalmak istemezlerdi.

Sınavlar neredeyse aynı sınavlar, belirsizlikler eskisinden daha çok ama nedense velilerden çıt yok. Neden? Çok yorgunlar ve adeta heyecanlarını kaybetmişler. Umursamazlık diz boyu. Sanki hiçbir şey umurlarında değil. Velilerin, sınav öncesi ve sonrasındaki tavırları, eğer şu andakinden farklı değilse, eyvah eyvah demektir. Çünkü sınav dönemlerindeki heyecanın fazlası ne kadar zararlıysa, hiç olmaması da bir o kadar tedirgin edici! Nedenleri üzerinde onlarca gerekçe anlatılabilir ama en önemlisi, eğitime olan inançlarının azalması ki bu konu üzerinde mutlaka kafa yormak gerekir.

Fazla değil, daha beş on yıl öncesine kadar bir çocuğun geleceği için eğitim olmazsa olmazların en başında geliyordu. Aileler yemez, içmez, gezmez, çocuklarının geleceği için her türlü fedakârlığa katlanırlar ve iyi okullara girsin, iyi meslekler edinsinler diye çırpınırlardı... Ne zaman ki üniversite mezunları, işsizlik sıralamasının en tepesinde yer almaya başladı, işte ondan sonra, eğitime, diplomaya olan ilgi giderek erozyona uğramaya başladı.

Eğitimle ilgili motivasyonun dibe vurmasının diğer iki önemli nedeni ise sık sık değişen sistemler ve sınıf geçmenin adeta imkânsız hale gelmesi. 8-9 dersi zayıf olanlar bile sınıf geçip, hemen herkese teşekkür ve takdir belgeleri verilince, başarılı, başarısız öğrenci ayrımı ortadan kalktı. Paralı okulların artmasıyla da okulların en iyileri değil, en zenginleri, en iyi üniversitelere girip, en iyi fakülteleri bitirip, en iyi torpili de bularak, hayata en iyi şekilde başlangıç yaptılar.

Üniversitelerin sosyoloji bölümleri ya da eğitim fakülteleri keşke bu konuyu enine boyuna araştırsa da sınav annelerinin yaşadığı sosyolojik değişimi bilimsel verileriyle orta koysa! İşte o zaman belki konunun önemi çok daha iyi anlaşılır!

Sınavlar kalkar mı?

Lise sisteminde önemli değişiklikler söz konusu, benzeri değişikliklerin ilk ve ortaokullarda da yapılacağı söyleniyor.

Peki, bu yeni modeller eğitim sistemimizi sınav odaklı olmaktan kurtaracak mı?

Hatırlayacaksanız, son birkaç yıldır ikamete dayalı kayıt sistemi getirilerek, sınavlara olan ilginin dibe vuracağı açıklanmıştı. MEB, LGS'ye girişte 200 bin başvuru beklerken bir milyon öğrenci sınava girmişti.

Sınav odaklı eğitimden kurtulmanın yolu, umut tacirliğinden vazgeçip, doğru yönlendirilmeden geçiyor.

Dünyanın hiçbir yerinde ilkokula başlayan her öğrencinin hedefi üniversite değil. Yine dünyanın hiçbir yerinde, okula başlayan her öğrenci, üniversite kapısı önüne yığılmaz! Ama biz, fırsat eşitliği adına, dünden bugüne bu tartışmalı sistemden asla vazgeçmedik.

Sınav odaklı eğitimden kurtulmak ve çocuklarımıza daha iyi bir gelecek sunmak için yapmamız gereken çok basit birkaç hamle var. Eğer buna inanır ve başarabilirsek, gerisi kendiliğinden gelecektir. Sınavlar için harcadığımız para ve emeği, okullar arasındaki donanım için harcasak, en yakındaki okul, en uzaktakinden daha iyi hale gelecek, ilgi ve yetenekler doğrultusunda yapılacak doğru bir yönlendirme ve adil bir ölçme değerlendirme sistemiyle de hiç kimse boş hayaller peşinde koşmak zorunda kalmayacaktır. Çok daha iyisini yapabileceğimize olan inancım çok fazla ama buna rağmen potansiyelimizin yarısını bile kullanamıyoruz.

Alın size örnek;

Sümeyye Boyacı: Paralimpik Avrupa Yüzme Şampiyonası'nda, Amerika'da düzenlenen Dünya Paralimpik Yüzme Serisi'nde ve Singapur'da düzenlenen Para Swimming World Serisi'nde altın madalya kazandı.

Şeyhmus Aca: Mardin'den Darüşşafaka sınavını kazanarak İstanbul'a geldi ve okulunun robot takımının lideri oldu.

Mizgin Ay: Dünya Yıldızlar Atletizm Şampiyonası'nda 100 metrede altın madalya kazandı.

Berna Akdeniz ve Leyla Almasoud: Henüz lisedeyken kanserde erken teşhis için mikroçip geliştirerek çok büyük bir buluşa imza attılar.

Kaan Turan: 17 ülkeden katılımcıların olduğu uluslararası piyano yarışmasında birinci seçildi.

Fulya Akkaya: Üniversite sınavında 5 ayrı dalda Türkiye birincisi oldu. Tercihini ekonomiden yana yaptı. Halen Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde öğrenimine devam ediyor.

Doğukan Büyükarlan: Trambolin Jimnastik Yaş Grupları Dünya Şampiyonası'nda Cumhuriyet tarihinde ilk kez Türkiye'ye altın madalya kazandı.

Ara tatil konusu

Eğitim süresi, Avrupa'da ortalama 220, Japonya'da 240 gün! Bizde ise 180 gün. Birçok okulda yarım gün eğitim yapılıyor ve pek çok günümüz de kar, kış, tatil birleştirmeleri, sınavlar, tatil öncesi tatil sonrası boş geçen dersler yüzünden heba oluyor! Eğitimin hali ise ortada. Göreceli olarak çok büyüdük ama kalite yerlerde sürünüyor.

Neredeyse herkesin diploması oldu! Peki, ne işe yarıyor? Çocuklar çocukluğunu, gençler gençliğini, öğretmenler öğretmenliğini, anne babalar da, ebeveyn olmanın keyfini hiç yaşamadı! Ödülleri ise işsizlik ve hep üzüntü oldu! Sorun, tatillerin azlığı ya da çokluğu değil, verilen eğitimin, çocuklarımıza ve ülkemize ne kazandırdığıdır. Kolay olan değil, gerekli olan yapılmalıdır!

Asil Deprem Okullarımızda

“Asil sarsıntı, binalardan önce zihinlerde ve okulların ruhunda yaşıyor.”

“Ben anası okuma yazma bilmeyen, babası ilkokul mezunu bir dolmuş şoförünün çocuğuyum. Bizi bu yola sokan ebemin, dedemin duası, anamın, babamın gayreti. Babamın iki, üç tane dolmuşu vardı, dolmuşları sattı. ‘Bunlar dolmuşa gider, gözü oraya kayar. Ben bu dolmuşları satayım, onlar okusunlar. İlkokul mezunu ama bunu düşündü, biz okuyalım diye dolmuşu sattırdı. 6 kardeşiz ve hepimiz de okuduk. Bir yerlere geldik, uğraşıyoruz. Elimizden gelen gayreti de yapıyoruz. Memlekete hizmet için buradayız.”

Yukardaki sözler şu anki Milli Eğitim Bakanımız Sn Ziya Selçuk’a ait. Yanlış anımsamıyorsam eğer “Öğrenci Başarı İzleme Araştırması” basın toplantısından alıntı. Eğitimin içinden gelmiş ve hemen her kademesinde görev yapmış bakanımızın bu sözleri; aslında toplumumuzun geçmişte “okul” ve “eğitim” kavramlarına bakış açısını çok net yansıttığı için paylaşmak istedim.

Zira her fırsatta dile getirdiğim gibi eğitim sistemindeki çarpıklıklar, bir türlü oturmayan ve bu yüzden de her fırsatta değiştirilen sistem, yaşam becerilerinden ziyade kapital bir bakış açısıyla akademik başarıya odaklatılmış ve sayısı on milyonları bulan ama tüm gayretlerine rağmen ellerindeki diplomalarla iş bulamayan gençlerimiz eğitime olan yukardaki inancı yavaş yavaş törpülüyor artık.

Az evvel andığım ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın 4.sınıfta öğrenim gören 112 bin öğrenci ile yapmış olduğu “Öğrenci Başarı İzleme Araştırması” adındaki saha çalışmasının sonuçları bile benim bu tezimi doğrular nitelikte ne yazık ki. Zira bu araştırma sonuçlarına göre bu çalışmaya katılan 112 bin çocuğumuzun yüzde 40’ı okuduğunu anlayamıyor. Matematikte ‘akıl yürütme’ sorularını öğrencilerin yarısı yapamıyor. En başarılı sonuçlar fen bilimlerinde alınmış ve çocuklarımızın yüzde 6’sı fende tüm soruları doğru yanıtlamış ama gelin görün ki LGS ve YKS’de en düşük Türkiye ortalaması yine Fen Bilimleri’nde. Bu tabloyu ülke geneline yaydığımız zaman ise durumun vehameti ortaya çıkıyor.

Bakanlığın böylesi bir çalışmayı yapması bir tarafa bunu ayrıca kamuoyu ile paylaşması benim bakış açımı oldukça önemli ama öncelikle başta bakanlığımız olmak üzere eğitim çarkında görev alan her dişlinin öncelikle “eğitim” kavramının anlamını içselleştirmesi, bu kavramın altını doldurması gerektiğine inanıyorum.

Zira kangren olmuş bir yara, pansumanlarla iyileştirilemez.

Nerden okuduğumu anımsamıyorum ama merhum Cumhurbaşkanımız Turgut Özal zamanında gerçekleşmiş bir olay anlatılır:

Cumhurbaşkanımızın daveti üzerine Japon eğitim uzmanları gelerek ülkemizin eğitim sistemini incelemiş ve Özal’ın bürokratlarının da hazır bulunduğu bir ortamda raporlarını sunarak “Sizin eğitim sisteminizde milli ruh yok!” demiş ve eklemişler;

“Biz Japonya’da okula başlayacak çocuklarımıza “milli ruh” şoklaması yaparız. Onları önce toplu halde hızlı trenlere bindirir, dev fabrikalarımızı, teknoloji merkezlerimizi gezdirir, ülkemizin

gücünü gösteririz. Sonra da bu yavrularımızı alır Hiroşima ve Nagazagi'ye götürür, orada atom bombası atılan ve yıllardır ot dahi bitmeyen alanları gösterir deriz ki:

Eğer siz çalışmaz, bilinçlenmez ve az önce gördüğünüz teknolojiye sahip olmak için çalışmazsanız sonunuz böyle olur.

O an mevcut bürokratlardan biri atılır: “Ama bizim Hiroşima'mız yok ki!” der ama Japon uzmanın cevabı tokat gibidir:

“Sizin Çanakkale'niz on Hiroşima eder!”

Evet, sadece arz ettiğim şu yaşanmışlık dahi aslında çocuklarımıza okuldan, dersten, kitaptan daha çok değer vermemiz gerektiğini fısıldıyor. Hayati bir mevzuyu, uzmanların ciddiyet ve özenle ele alması gereken, ortak akılla yürütülmesi gereken şah damarı niteliğindeki bir mevzuyu deneme tahtası haline getirmiş durumdayız. Gençlerin hisleri, hevesleri, istek, heyecan ve mutlulukları umurumuzda bile değil. Çünkü onların değil bizim istek ve heveslerimiz, olmak isteyip de olamadıklarımız, gelecek kaygılarımız ön planda.

Ama her gün yenisi yapılan araştırmalar açıkça çocuklarımızın soru sormayı, düşünmeyi, eleştirmeyi, araştırmayı öğrenemediğini gözler önüne seriyor. Bizim ise rekabet edebilir, düşünen, sorgulayan, üreten nesiller yetiştirecek, digital çağa ayak uydurmuş, bilime dayalı bir sisteme ihtiyacımız var.

Nitelikli- niteliksiz okul

Okullarımızı yurt turnemiz kapsamında ziyaret etme, müdüründen öğretmene, öğrencisine kadar sohbet etme imkânı buluyoruz;

Kimi tıka basa öğrenci dolu, kimi öğrenci bulamıyor. Aynı ilçede bir okulda 1200 öğrenci diğerinde 350 öğrenci olmasını benim beynim almıyor. Bizatihi İlçe Milli Eğitim Müdürü'nün ağzından “nitelikli okul” veya “niteliksiz okul” kavramlarını duymak aklımın midesini bulandırıyor.

Düşünün okulu yapan siz, donatan siz, oraya idareci- öğretmen ataması yapan siz, ama onu niteliksiz hemen 300 metre ötesindeki okulu ise nitelikli sayan yine siz! Nitelikli ilan ettiğiniz okulda okuma şansına sahip öğrencinin niteliksiz ilan ettiğiniz okulda okuyan öğrenciye üstünlüğü ne? Hayatının henüz baharında, hayata adım atmaya hazırlanan bir gence “sen tembelsin”, “işe yaramazsın”, “bu yüzden bu okulda okuyorsun” fikrini empoze ederek “çaresizliği öğretmeye” kimin ne hakkı var?

Öğretmen kalitesi

Bakanlığımızın ihtiyacı 150 bin öğretmen iken 800 bin civarında öğretmen fazlamızın olmasını, kendini öğretmen olmaya adanmış ve bunun okulunu okumuş yüzbinlerce gencin karın tokluğuna orda, burda, şurda asgari ücretin bile altında rakamlarla yaşam mücadelesi vermesini algılayamıyorum.

Zira bir çocuk kolay yetişmiyor, anne baba ve ebeyenlerin onu okutmak için ortaya koydukları geceli gündüzlü mücadeleyi kimse bu kadar kolay heder etme hakkını kendinde bulamaz. Madem durum bundan ibaret her geçen gün yeni eğitim fakülteleri açmaktansa, var olanların sayısını azaltmak; kalanların da niteliğini artırmak için elimizi ve yüreğimizi taşın altına sokmak zorundayız.

Dünya hızla değişiyor artık.

Kalın kalın kitaplara bağı eğitim modelinin değişimi, “bilgi”nin artık ulaşılmaz olmaktan çıkışı, teknolojinin hayatın her alanına nüfuz edişi doğal olarak “ğretmenlik” mesleğine de bambaşka bir boyut kazandırdı. Çünkü “yeni dünya” düzeninde para, g veya büyüklük artık bilek gücünden değil beyin gücünden geliyor. Dolayısıyla dünyada söz sahibi olmak, belirlediğimiz hedeflere ulaşmak, hayalini kurduğumuz refah seviyesine ulaşmak sadece eğitim ile mümkün artık. Eğitimin kaliteli olması için de kaliteli bir irfan ordusunun yetişmesi olmazsa olmaz. Eğiticilerin eğitilmediği bir toplum geleceğin başarılı çocuklarını yetiştiremez.

Üniversite giriş sınavındaki dengesizlik

niversitelerimizdeki boş kontenjan 150 bin civarında iken bu kontenjanlara yerleşmek için 2,5 milyon aday yarışıyor. Çünkü “akademik başarı” saplantısı içindeyiz ve tüm gençlerimizin mutlak surette “devlet çatısı” altında bir kuruma yerleşmesi için çaba gösteriyoruz. Yerleşen 150 bin gençten kaçına iş imkânı veya istihdam sağlandığı sorusunun cevabı başlı başına bir muamma. Girdiği sınavdan temel yeterlilik testinden dahi geçemeyen her 5 gencimizden birini, sınavda sıfır çeken altmış bin gencimizi saymıyorum bile.

Okullarımızı üreten birer fabrika, gençlerimizi ise bu fabrikaların olmazsa olmazı haline getirerek bu toplumun mayasında var olan “ahilik” kültürünü yeniden canlandırmak, mesleki ve teknik liseleri yeniden “gözde okullar” haline getirmekten başka are yok oysa. Yanlış anımsamıyorsam Bitlis İli Güroymak İlçesi’nde idi, meslek okulu gençleri o kadar şık ve kullanışlı kamelyalar yapmıştı ki, resmini çekip resim arşivime eklemiştim.

Sağlıklı bir planlama şart

Mademki demografik yapımızın korunması için her yıl bir milyonun üzerinde nüfus artışı gerekiyor, eğitimden istihdama tüm planlamaların bu erevrede olması gerekiyor.

Örneğin, kaı akademik eğitime, kaı mesleği eğitime yönelecek, kaı mavi yakalı, kaı beyaz yakalı olacak? Kaı hangi sektörlere yönelecek, kaı girişimci olacak? Tüm bu soruların cevabını bilmeden, tüm öğrencileri niversite önüne yığmanın ne ülkeye ne de kişilere bir yararı olur. Kazanan da dünden bugüne olduğu gibi hep sınav sektörü olur! Bize ve topluma düşen ise niteliksiz bir eğitimden geçmiş kayıp nesiller olur ki bir süre sonra bunun bedelini çok ağır faturalarla deriz.

Okumayan bir toplumuz

TÜİK verilerine göre ülkede düzenli kitap okuyan kişi sayısı binde 2 ama her gün yayımlanan kitap sayısı 200 civarında. Köşe yazarlarımızın sayısı 3 milyonu aşkın durumda. Metin yazarlığı, içerik editörlüğü çağın revaçta meslekleri haline geldi artık.

Benim pencereimde işin en ilginç ve ürkütücü yanı mesleğe başladığı günden beri eline kitap alıp okuma fırsatı bulamayan ya da “nasıl olsa ders kitabı var” hezeyanı içinde bunu gereksiz bulan eğitim camiası. Tüm eserlerimi imzalayıp yolladığım bir İl Milli Eğitim Müdürü’nn beni arayarak “hocam kitap okumaya zamanımız yok ki, siz alın kitapları okuyan birine ulaştırın ya da ben birilerine hediye edeyim” dediğini kolay kolay unutamayacağım sanırım.

Evet, dijital ağ’ın süper liginde yer almak istiyoruz ama hl okuma-yazma, anlama sorununu ozemedik! Okumayı sevdirebilecek sağlıklı projeler retemedik. Hemen her evde kitap dolusu kütüphanelerimiz var ama onlar da okullarımızda olduğu gibi sadece ‘var’lar ve işlevlerini yitirmiş

durumdalar. Öğrencilerimizin yarısı okuduğunu anlamıyorken, 9.sınıfa kadar gelen gençlerin dahi okuma yazma sorunu yoğunlukta ve bu sayı özellikle kırsal kesimde ürkütücü boyutta.

Tarih ve Coğrafya derslerini rafa kaldırdık!

Dünyanın her açıdan en önemli coğrafyasına ve en görkemli tarihine sahibiz ama kök olmadan göğe yükselemeyeceğimizi, geçmişimizi bilmeden geleceğe yürüyemeyeceğimizi unutup Tarih ve Coğrafya derslerini yok denecek kadar azaltıp, üstelik seçmeli hale getirdik. Dünyada dedesinin mezar taşını okuyamayan kaç tane toplum var bilmiyorum ama ait olduğu manevi mirasın müthiş zenginliği içinde yokluk yaşayan tek toplum olduğumuza eminim.

Sorunları herkes biliyor ama çözüm odaklı değiliz.

Yazık ki bu sorunlar ciltler alacak nitelikte ama ülkedeki onlarca eğitim fakültesi bir araya gelip bu sorunları tespitle yetiniyor. Ancak çözüm üreten, ürettiği çözümün arkasında duran ve sonuna kadar götüren bir anlayışa sahip değiliz.

Sınavsız eğitim olacak, herkes evine en yakın okula girecek dedik, MEB'in en fazla 200 bin öğrenci girer dediği Liselere Giriş Sınavı'na (LGS) iki yıldır bir milyon öğrenci giriyor.

Dershanecilik yok dedik özel eğitim kurslarının sayısı mantar gibi türedi, sadece tabelalar değişti ve hemen her mahallede onlarca var artık.

Öğretmenlerimizi alanlarında uzmanlaştıracağımıza, KPSS gibi deli saçması bir sınavla dersane ve sınav kölesi haline getirdik!

Liyakat dedik, mülakat getirdik. Hakkaniyet dedik, hormonlu notlara seyirci kaldık! Uygulamalı eğitim dedik, teori bataklığına saplanıp kaldık.

Üretim odaklı eğitimi öne çıkartacağız dedik, tüketime yönelttik.

Okuyan, soran, sorgulayan bir gençlik dedik, dijital bağımlılık yarattık. Bilimsel üretkenlik dedik, makale ve tez yazmanın ötesine geçemedik. Beyin göçünü tersine çevireceğimizi iddia ettik, giden, kaçan, orada kalan sayısı daha da arttı.

Tüm bunlara rağmen, düşündüklerimiz konusunda Nuh diyor, peygamber demiyoruz. 40 yıl önceki fikrimiz neyse, onda ısrar ediyor, sorgulamaya bile gerek duymuyor, değişimin yaşamın kaçınılmazı olduğunu atlıyoruz. Bu dün de böyleydi, bugün de farklı değil.

Hata yapılmaz mı, elbette yapılır. Ama aynı hatayı defalarca yapmak ve herkes yapılanın hatalı olduğunu söylemesine rağmen onda ısrar etmek, kararlılık değil, inatçılıktır. Ama bu inat ardında kaybolan nesiller bırakıyorsa bunun adı "cinayettir". Çünkü hiçbir gencimizi kendi kaderine terketmek, hiçbir anne babanın gelecek kaygısının üzerine tuz biber eklemek, kimseyi ötekileştirmek, onu nitelikli bunu nitelsiz ilan etmek ve en önemlisi en kıymetli hazinemiz olan gençlerimizin cevherlerini cürufundan ayırıp topluma ve insanlığa yayarlı birer fert haline getirmek şöyle dursun onlara çaresizliği öğretmek gibi bir lüksümüz yok.

Derdim kabahatli mi aramak? Kesinlikle hayır.

Zira illa ki bir sorumlu aranacaksa hepimiziz. Kimimiz daha çok, kimimiz daha az ama bu tabloyu hep birlikte yarattık. Onun için çözümünü de yine hep birlikte gerçekleştirmeliyiz.

Peki ama nasıl?

Öncelikle birbirimizi anlamadan yol almamız mümkün değil. Ön yargılarımızdan kurtulup, ortak değerlerimizi pekiştirdiğimiz sürece, aşamayacağımız sorun olduğuna inanmıyorum zira elimizde sayısı milyonları bulan müthiş bir hazine mevcut.

MEB, YÖK, ÖSYM, TÜBA, TÜBİTAK ve üst kurullarla bu işin olmayacağı aşıkartık! Onlar günü kurtarmanın ötesine geçemediler, geçemeyecekler de.

Demek ki daha üst ama ortak bir akıl gerekiyor. Mademki bakanlığımızın adı “Milli” Eğitim Bakanlığı, alınan tüm kararlar da milli olmalı yani herkesi kapsamalı. Ders kitabından müfredatına, öğretmen yetiştirmesinden atamasına, hizmet içi eğitiminden sınavına, akademik başarısından mesleki eğitime tüm yetkin kurumların bir araya bir an evvel gelip, toplumun tüm kesimlerinin de mutabakatı alınarak bir an evvel bu saydıklarımaya eklenecek onlarca soruna neşter atmamız gerekiyor.

Zira eğitim dediğiniz olgu bir ülkenin geleceğine karar verecek çocukları kazanmak ya da kaybetmektir. Eğer onları kaybederseniz ben de kaybederim, siz de kaybedersiniz, ülke de kaybeder.

Eğitimde “Ortak Akil” Zorunluluğu

“Eğitim dediğiniz olgu, bir ülkenin geleceğine karar verecek çocukları kazanmak ya da kaybetmektir.”

Rıfat Ilgaz’ın “Hababam Sınıfı”ndaki “Mahmut Hoca” karakterini hatırlamayan yoktur sanırım hem eski hem de yeni jenerasyon içinde. Hayran olduğum bir eğitimci profili çizen rahmetli Münir Özkul’a çok da yakışan bir rol olan bu karakterin beni hayran bırakan tarafı “insanı” merkeze alıp, gençlere okuldan, eğitimden, dersten, kitaptan daha çok değer vermesiydi. Çünkü eğitim sürecinin asıl amacını ziyadesiyle gözümüzün içine sokan bu karakter; hem gençlerimize hem de eğitim caimasına “olmazsa olmaz”larımızı beynimize ilmek ilmek nakşediyordu. Ama biz bugün bu denli hayati bir mevzuda gençlerimizi, onların ilgi, istidat, kabiliyet ve yeteneklerini odak noktamız yapacağımıza nitelik değil nicelik peşine düşmüş ve uzmanların ciddiyet ve özenle ele alınması gereken bir mevzuyu yazık ki siyasete alet etmiş durumdayız.

Ekim ayında yönetici ataması

Yürütmekte olduğumuz “İnsan İnsana Emanettir” projemiz kapsamında dolaştığımız il ve ilçelerde doğal olarak muhataplarımız okul ve kurum müdürleri ancak koca yaz tatili dururken Ekim ayında, eğitim öğretimin en yoğun olduğu bir dönemde bir okula veya kuruma atama yapmak hangi zihnin ürünüdür anlamak mümkün değil.

Girdiğimiz kurumların hemen hemen hepsinde okul ve kurum müdürlerinin henüz atandığını; hatta bir kuruma aynı gün içinde yapılan atamaların değiştirilmesini “akıl tutulması” yaşayarak izledik.

Oysa ki; temiz bir aklın ürünü, eğitim öğretim gibi ülkenin yarınlarını şekillendiren bir süreci gerçekten ciddiye alıyorsa yapması gereken atamayı yaz tatilinde gerçekleştirir; hem atadığı insanın adaptasyonunu sağlar, hem de planlı ve programlı bir çalışma takvimi hazırlamasına zaman ve imkân yaratır. Sürecin en yoğun olduğu bir dönemde yapılan böylesi bir atamada oraya atanan yöneticiden verim beklemek ise idrak yetimliğidir.

Sınıfta kalma acilen gündeme gelmeli

Eğitime dair tüm makalelerimde 9.sınıfa kadar geldiği halde “okuma yazma öğrenememiş” ya da “idrak edebilme yeteneğini elde edememiş” gençlere ısrarla vurgu yapıyorum. İşin mutfağında alın teri döken kurum müdürleri, rehber öğretmenlerimiz ve idarecilerimizle yapılan görüşmelerde bu konu gündemdeki yerini koruyor zira herkes bu konudan muzdarip durumda. Okula sadece 10 gün devam eden bir öğrencinin sınıf geçmesine onay vermek, okuma yazma dahi öğrenememiş bir genci liseye geçirmek hatta kaydını yapmak okullardaki okumaya azimli gençlerin de önünü tıkıyor. Çünkü onlara sarfedilmesi gereken efor ve enerjinin büyük kısmı sözünü ettiğim okuma yazma öğrenememiş ya da okuduğunu anlamada yetersiz gençlere harcanıyor. Bu da hem sınıfın hem okulun eğitim öğretim kalitesini olumsuz anlamda ve ciddi bir şekilde etkiliyor; iş yapabilme azmini törpülüyor ve ortaya doğal olarak “başarısızlığın” resmi çıkıyor.

İmam Hatip Liseleri’nin durumu

Bir zamanlar hem modern bilimlerin öğretildiği hem de dini bilgilerin verildiği ve toplumun göğsüne iyilik, güzellik, merhamet ekmek adına önemli kanaat önderleri yetiştiren, benim de

“manevi ordularımız” olarak görmek istediğim İmam Hatip Liselerimiz için “dindar bir nesil yetişsin” diye Milli Eğitim bütçemizin azımsanmayacak bir payını Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne ayırıp devasa binalar yapıp tıka basa malzeme doldurmuş durumdayız ki veriler normal liselere harcanan kişi başına düşen harcama miktarının yaklaşık 2,5 katını İmam hatip liselerine aktardığımızı gösteriyor.

Eskiden daha çok “geleneksel” dindarlarımızın çocuklarını “şehir yaşamının kötülüklerinden” korumak için yolladığı ve sınavla öğrenci alan, dindar kesimin çocuklarının devlet denetiminde sağlıklı bir din eğitimi almasından memnun oldukları; oldukça da kaliteli ve seviyeli mezunlar veren bu okullarımız ziyaret edip gördüğümüz kadarıyla inanın perişan durumda. Dışı çok güzel ama içerde bişey yok. Şu ana kadar ziyaret ettiğimiz 1400 kusur okul içinde yanlış anımsamıyorsam 425 civarı İmam Hatip lisesi idi ama dinimizin ilk emri olan “oku” emrine ait net cevap alabildiğim onbinlerce genç içinde cevap verebilen sayısı dahi bir elin parmaklarını maalesef geçmiyor.

Bakanlığımız bu konuda “Proje İmam Hatip Liseleri” konusunda çok önemli ve güzel bir adım attı ki “proje” okulu olarak belirlenen okullarımızın emin olun yöneticisi de personeli de öğrencisi de “ben burdayım” mesajını çok net verebiliyor. Ama bu adımın devamı gelmeli; daha çok imam hatip lisesi açmak yerine mevcut olanların eğitim kalitelerinin yükseltilmesi için artık “niceliğe” değil “niteliğe” önem verilmelidir.

Üniversitelerimizin çoğalmasa bir başarı ölçütü değil!

Devlet, vakıf fark etmiyor, ülkemizde çok çabuk üniversite kurulabiliyor. Hatta kurmakla kalmayıp en fazla üç beş yıl içerisinde her birine on binlerce öğrenci alıyoruz. Son açıklanan verilere göre üniversitelerdeki öğrenci sayımız 8 milyonu aşmış durumda. Nüfus yoğunluğu açısından hemen hemen aynı olduğumuz Almanya gibi bir ülkede ise bu rakam üç milyon civarında! Ama onların iş sorunu yok, mezun oldukları alanlarda çalışıyorlar, bizimkiler ise ne iş bulsalar girmeye razılar ama onu bile bulamıyorlar. Onlarda bir üniversitenin doktora eğitimi verebilmesi için en az 30 yıl geçmesi gerekiyor, bizde ise okul bittikten 3 yıl sonra doktora izin çıkıyor! Onlarda en son üniversite 40 yıl önce açılmış, bizde en iyimser haliyle 6 ayda yeni bir tane açılıyor!

Peki, Almanya daha çok üniversite açıp, daha çok öğrenci mezun edemez mi? Elbette yaparlar ama “Bize bu kadarı yeter, önemli olan ara insan gücü” deyip, mesleki eğitime ağırlık veriyorlar. Kafayı kaldırıp baktığımızda bugün, onlar, dünyanın en güçlü ekonomilerinden birine sahipler, bizde ise özellikle üniversite mezunlarının işsizliği en önemli sorunlarımızdan biri!

YÖK, pek çoğu dayatmayla ya da ticari amaçlarla kurulan üniversitelere açılış izni ve kontenjan verirken, istihdam olanaklarını da düşünmek zorundadır ve YÖK’ün hedefi, sadece kontenjanları doldurmak ve profesör sayısını artırmak değil; kaliteyi, insan gücü planlamasını ve istihdamı da dikkate almak olmalıdır.

Ara insan gücü yetiştiremiyoruz!

Toplumun lokomotifleri olarak görebileceğimiz mesleki ve teknik liselere gidip ziyaret edin; ötekileştirip çaresizliği öğreterek ‘vasat’ ilan ettiğimiz, ‘akademik başarı’ algımıza kurban verdiğimiz ne kadar gencimiz varsa bu liselere yollamışız. Bu algı kurum yöneticilerinde bile mevcut. Aynı il hatta aynı ilçede bir taraftan fabrika gibi üretim yapabilen bir mesleki liseye karşılık,

hiçbir şey üretemeyen okullarla da karşılaşabiliyorsunuz. Bina aynı bina, imkân aynı imkân, şartlar aynı şartlar olmasına rağmen üstelik.

Bir okul müdürümüzün 5 yıllık zaman zarfında yollanan 1,5 milyon tutarındaki makinelerimizi “kullanabilecek kapasitede öğretmenimiz olmadığı için” cihazlarımız atıl durumda sözü hala dimağında.

Oysa ki ‘akademik başarı’ algımızdan vazgeçerek nitelikli insan gücüne yönelip bununla ilgili bir plan, program yapmayı başarabilsek gençlerimizin müthiş başarıları imza atacağına dair inancım tam. Yeter ki mesleki lise algımızı toplumsal düzeyde çözebilelim. Bu konuda adım atması gereken ilk merci Bakanlık ve bunun için de hamasi söylemlerin ötesine geçilip bu okullarımızın başarılarının ön plana birer namzet olarak çıkarılması gerekiyor.

Mesleki liselerden üniversitelere sınavsız geçiş hakkı

Bugün için sadece ülkemizin değil, dünyanın en önemli sorunlarından biri işsizlik. İşsizliğin çaresi ise üretimden, üretimin yolu da üretken insan yetiştirmekten geçiyor! Ne yapıp edip eğitim sistemimizi sınav odaklı olmaktan kurtarıp, üretim ve çözüm odaklı hale getirmemiz gerekiyor!

Peki, bu o kadar zor mu? Tabi ki hayır!

Üretim ve çözüm odaklı bir eğitim sistemini daha önce Köy Enstitüleri ve meslek liseleriyle denedik ve çok başarılı olduk. Anadolu liseleri ve fen liselerini özünden koparmadan önce çok başarılı örneklerle karşılaştık. Sonra ne olduysa oldu, çocuklarımızı eğitimden, üretimden kopartıp, sınavların ve dershanelerin kucağına attık. Geline son nokta ise tam bir bataklık. Elini veren kolunu kurtaramıyor! Çocukluğunu, gençliğini sınavlar için feda edenlerin ödülü işsizlik oluyor! En başarılı olanların bile diplomaları artık bir işe yaramıyor. Çünkü yetkinlik kazandırmıyoruz!

En büyük hatamız, umut tacirliği oldu. Tüm çocuklarımıza olmayacak hayaller kurdurduk, testlerin, dershanelerin ve diplomaların kölesi haline getirdik. Meslekten, hayattan, mücadeleden, üretimden koparttık.

Hem bir eğitimci hem de uzun yıllardır bu sahaya gönül vermiş ve mümbit coğrafyayı karış karış dolaşmış biri olarak diyebilirim ki bugün bir sağlık meslek lisesi mezunu gencimiz en az bir tıp öğrencisi kadar donanımlı halde. Ya da meslek liselerinin makine bölümünden mezun olan bir gencimiz bir mühendis kadar pratik bilgilerle donanıyor.

Bu noktada yapmamız gereken şey onların önündeki üniversite engelini kaldırmak olmalı. Yani bir sağlık meslek lisesi mezunu gencimiz tıp öğrencisi olmak istediği zaman üniversite sınavına takılmamalı, bir diğer gencimiz mühendis olmak istediği zaman bu engelle zaman kaybetmemeli ki biz gençlerimizi yok yere heba etmeyelim. Bunu başarabildiğimiz zaman inanıyorum ki özellikle gençlerimizin hem sevdikleri mesleklere kavuşmalarını sağlayacak hem de mevcut üretim kalitemiz tavan yapacaktır.

Meslekler saygınlığını yitiriyor

Evet, yazık ki meslekler saygınlığını yitiriyor çünkü bir mesleğin değeri kazandırdığı parayla ölçülüyor. Çünkü tahakkümün tüm gizli türlerini kitab-ül mübinin “menat” dediği parayla keşfettik ve özgürlüğümüzün ufuklarını da bu kararttı. Biz paranın esaretine girdikçe kalplerimiz görme

yeteneğini kaybetti, marifet kavramını unuttuk, böylece de basiretimiz bağlandı. Hayret edemez, doğan her güne mucize gözüyle bakamaz hale geldik.

İşte bu yüzden de “saygın(!)” olarak görülen birkaç meslek var artık ve diğer meslekler kapital bir zihin algısıyla önemsiz sayılıyor. Mesela bir bahçıvan avukatın hizmetçisi olabiliyor. Kurduğumuz eğitim sisteminde çok az insan mezun olduğu fakültede öğrendiği mesleği icra ediyor; çünkü fakültelerde verilen eğitim her gencimize diploma kazandırıyor ama meslek kazandırmıyor. Bu nedenle olsa gerek ki, gençlerimizin sevdikleri meslekleri öğrenmelerini ve yapmalarını sağlayamıyoruz.

Suçlu aranacaksa bu kesinlikle gençlik değil!

Gençlerimiz yeni filizlenen bir ağaç dalı gibi; nereye bükerseniz, o yöne doğru büyüyor. Dolayısıyla doğru budarsanız, güçleniyor, yanlış budarsanız da ne boy veriyor ne de ürün. Bu yüzden de şu makus tablo içinde illa ki bir suçlu aranacaksa bu kesinlikle gençlik değil. Çünkü onlar biz ne istediysen yaptılar. Sınavları kazanın dedik kazandılar, en iyi üniversitelere girin dedik girdiler, en iyi meslekleri seçin dedik seçtiler, diplomasız olmaz dedik; bir değil, birkaç diploma birden aldılar. Onlara bu vasıfsız, ezberci ve dayatmacı eğitim modelini biz dayattık.

Eğitim boşluk kabul etmez

Hemen her fırsatta dile getirmeye çalıştığım gibi, eğitim dediğiniz olgu; bir ülkenin geleceğini, nereye varacağını, ilerleyen zaman diliminde nerede olacağını belirleyen bir süreç ve bu yüzden de boşluk kabul etmiyor. Bugün kucaklayamadığımız, sahiplenemediğimiz, frekansını yakalayamadığımız ve ötekileştirip başarısız ilan ederek sistem dışına ittiğimiz her gencimizi adeta başkalarının kucacağına itmiş oluyoruz.

Madem ki medeniyet dediğimiz şey kültür ve teknoloji üretme yeteneği, öyleyse kendi kültürümüze bağlı bir zihinle kökümüzden kopmadan göklere uzanmanın mücadelesini ortaya koymak zorundayız.

Kökten kastım geçmişe tapınma ve mazinin külleri üzerine ağlamak değil. Toprağın kirlenip yüreklerin çoraklaştığı, bilincimizin köleleştiği bu zaman diliminde yüreğimizi göğe yakın tutmak adına ait olduğumuz manevi mirasın farkındalığına ulaşmak için top yekün bir zihin birliğiyle hakikate ulaşma mücadelesi içinde kaynağa gitmek, başlangıçlara yolculuk yapmak, suyu doğduğu yerden içmek için girişmemiz gereken tarih mücadelemizden söz ediyorum. Ancak bundan sonra bugünkü hastalık, sorun, kriz tam anlamıyla anlaşılabilir ve bilginin yeni bir tedvini, toplanması yapılabilecek; gerçeğin soluşunu metinlere üfleme ve yeniden onların nefes almasını sağlamak mümkün olabilecektir.

Bu nedenle dünyayla rekabet edebilir, en az bir yabancı dil bilen, düşünebilen, sorgulayabilen, üreten nesiller yetiştirebilecek bilime dayalı bir eğitim sistemine ihtiyacımız var ama bu sistem ordan, burdan şurdan alınarak değil; başında bulunan “milli” ibaresinin hakkını eda edecek şekilde bize özgü olmalı, bizi yansıtmalı. Bugünkü batının ötekileştirme ve herşeyi kendi merkezi etrafında yeniden üretme hırsı, insan kibrinin zirvesi olarak karşımızda iken karanlığa karşı mücadele vereceksek ilkin kendi içimizdeki karanlıkları aydınlığa boğmalıyız.

Unutulmamalıyız ki, bilginin nasıl elde edileceğine ve hangi tür bilginin değerli olduğuna karar verenler bir bütün olarak evrene ve hayata hükmeder hale gelirler, belirleyemeyenler ise onlar tarafından güdülürler.

Yaşamak dediğimiz şey ise bilgi sarayına girmeyi fısıldar; ama bilgi sarayına sadece size lazım olanı almak için girer diğer bir tabirle “hırsızlık” niyetinde olursanız sadece farelere kalan kırıntılar nasibiniz olur. Çünkü cehalet nerde olduğunu bilmemek, bilgi ise olmamız gereken yerde olduğumuzun farkında olmaktır. Yani ancak dağın tepesinden bütün manzaraya hakim olabilir, dağın tepesinden görüşünüzü keskinleştirebilirsiniz. Zirveye çıkmanın yolu ise köküne bağlı olmaktan geçiyor.

Eğer bugün din adına endişe edeceksek çocuklarımızın taklidi değil, tahkiki, sahici ve samimi bir inanca sahip olup olmadığına bakmamız gerekiyor. Ama bu da okulda değil, ailede şekilleniyor. 100-120 m2 lik evlerde annenin ayrı, babanın ayrı, kız veya erkek çocuğunun ayrı bir dünya kurduğu; her bir ferдин yalnızlık ve anlaşılammaktan şikayet ettiği bir aile ortamında verilemeyen manevi dinamikleri eğitim kurumlarından beklemek; asli vazifesi “öğretim” olan öğretmenleri kayıtsız şartsız “mürebbi” olarak görüp, ailenin veremediklerini öğretmenlerin ve okulların vermesini beklemek avuçlarımıza sadece hayal kırıklığı bırakır.

Peki çözüm ne?

Bu tabloya çözümsel olarak baktığınızda “nereden baktığınız” cevabınızı değiştiriyor. Siyaseten bakıyorsanız, objektif bir değerlendirmeden söz edemezsiniz. Pedagojik bakıyorsanız, her şey daha da içinden çıkılmaz hale geliyor. Öğretmen ve öğrenci gözüyle baktığınızda memnun olan yok gibi. Velilerin olaya bakışı da farklı değil; şaşkın, yorgun ve tedirginler! Sivil toplum örgütleri, medya ya da diğer üçüncü gözler için de her konuda çok daha iyisi yapılabilirdi.

Eğer eğitimde ciddi reformlar gerçekleştirmek istiyorsak ki bu, gerekli olmanın ötesinde, artık zorunluluk haline geldi; her şeyden önce bir gönül birliği sağlanması gerekiyor. Önce eğitimin önemi konusunda hemfikir olup, ondan sonra da, alınacak her karar için ortak paydalar oluşturmalıyız. Bu konuda MEB’e, YÖK’e, üniversitelerimize çok önemli görevler düşüyor. Doğru bir yol haritası çizerlerse, buna ne siyasiler hayır der ne de öğrenci, öğretmen ve veliler. Bu noktadaki referansları, hiç tartışmasız, ehliyet, liyakat ve değerlerimize sadakat olmalıdır.

Eğitime Olan İnanç “Azalıyor”

“İnanç azaldığında önce gayret çekiliyor, sonra umut, en son da istikamet.”

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarının verilerini kapsayan 2018-2019 yıl sonu örgün eğitim istatistiklerini yayımladı. Verilere göre, devlet okulu sayısı 2017-2018 eğitim öğretim yılına oranla 2018-2019 döneminde 166 artarken öğrenci sayısındaki artış 141 bin 879 oldu. Okul sayısındaki yüzde 0,30'luk artışa karşın öğrenci sayısındaki artış oranı yüzde 1'e yaklaştı. Öğrenci sayısındaki artış ile eşit olmayan okul sayısı, kalabalık sınıflar sorunun katlanarak büyümesine yol açtı.

Türkiye'de okul başına düşen öğrenci sayısı, OECD ortalaması olan 279'u üçe katlayarak 855'e ulaşmış durumda.

Özel okullar devlet okullarını katladı

MEB'in verilerine göre, 2017-2018 eğitim öğretim yılında 11 bin 694 olan özel okul sayısı 2018-2019 eğitim öğretim yılında 12 bin 809'a yükseldi. Özel okul sayısındaki artış bin 115, öğrenci sayısındaki artış ise 88 bin 865 ile ifade edildi. MEB'in 2018-2019 istatistikleri, özel öğretim kurumlarının ortaöğretimdeki etkisini de ortaya koydu. Türkiye genelindeki toplam 3 bin 65 Anadolu, Fen ve Sosyal Bilimler devlet lisesine karşın özel liselerin sayısı 3 bin 176'ya çıktı. Lise eğitimine devlet okulunda devam eden öğrenci sayısı 1 milyon 668 bin, özel okulda devam eden öğrenci sayısı ise 474 bin 465 olarak kayıtlara geçti. Devlet liselerinde okul başına düşen öğrenci sayısı 544 iken bu sayı özel okullarda 149 olarak gerçekleşti.

İhl'ler öğrenci kaybediyor

Açıklanan verilere göre İmam hatip liseleri 2017-2018 eğitim öğretim yılına göre 16 bin 804 öğrenci kaybetti. Öğrenci sayısındaki düşüşe karşın 2019'da 19 yeni imam hatip lisesi açıldı.

Meslek liselerindeki öğrenci kaybı ise daha belirgin. Meslek liseleri, 2017-2018 eğitim öğretim yılına göre 2018-2019'da 174 bin 199 daha az öğrenciyle eğitim yaptı. Özel meslek liselerinde öğrenim gören öğrenci sayısında da bin 885 öğrenci düşüşü yaşandı.

Ortaokulda okullaşma düştü

MEB'in örgün eğitim istatistikleri kapsamında net okullaşma oranları da paylaşıldı. Bu verilere göre ortaokuldaki net okullaşma oranı 2012-2013 eğitim öğretim döneminden bu yana en düşük seviyesinde ve 2018-2019 eğitim öğretim yılında net okullaşma oranı yüzde 93,28 olarak kaydedildi. Ortaokuldaki net okullaşma oranının 2017-2018 dönemimde yüzde 94,47 olduğu belirtildi. Yükseköğretimdeki okullaşma oranı da 2017-2018 dönemine göre azalarak yüzde 46,37'ye geriledi.

Türkiye eğitim kalitesinde UNICEF listesinde sonuncu

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu UNICEF'in İtalya'da bulunan Innocenti Araştırma Ofisi'nin açıkladığı “Geleceği kurma: Çocuklar ve Zengin Ülkelerde Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” adlı raporuna göre, refah durumu orta ve yüksek ülkelerde yaşayan her beş çocuktan biri göreceli yoksulluk içinde yaşıyor. Rapora göre bu çocuklar içinde bulunduğu toplumun refah

düzeinin belli bir oranının altında yaşam sürüyor. Raporda ayrıca her 8 çocuktan birinin de gıda güvensizliği ile karşı karşıya olduğu bildirildi.

BM araştırmasında aralarında Türkiye'nin yer aldığı ortalama refah düzeyi orta ve yüksek seviyedeki 41 ülkedeki çocukların durumu mercek altına alındı. UNICEF tarafından çocukların yaşam koşullarına yönelik birçok kategoride hazırlanan ülkelerin performans raporuna göre Türkiye genel sıralamada 41 ülke arasında 36'ncı sırada yer aldı. Toplam dokuz kategoride yapılan araştırmada çocukların koşullarının en iyi olduğu ülke Norveç olarak belirlenirken, Norveç'i Almanya takip etti. Almanya'yı ise sırasıyla Danimarka ve İsveç izledi. Orta ve yüksek refah düzeyine sahip 41 ülke arasında çocuklarının koşulları bakımından en kötü notu ise Şili aldı. Bulgaristan performans listesinde 40'ıncı sırada Romanya'da 39'uncu sırada geldi.

Raporda sonuçların ülkelere göre de ciddi oranda değişiklik gösterdiği vurgulandı. Örneğin Danimarka, İzlanda ve Norveç'te her 10 çocuktan biri göreceli yoksulluk içerisinde yaşarken, İsrail ve Romanya'da her üç çocuktan biri bu durumla karşı karşıya. 41 ülkenin ortalamasında her 8 çocuktan biri gıda güvensizliği ile karşı karşıya iken ABD'de her 5 çocuk, Meksika ve Türkiye'de ise her üç çocuk bu durumla karşı karşıya.

Raporun eğitim düzeyi kategorisinde de büyük eksiklikler dikkat çekiyor. En başarılı eğitim sistemine sahip olduğu kabul edilen Finlandiya ve Japonya'da bile 15 yaşındaki gençlerin beşte birinin okuma ve hesaplama konusunda asgari becerilere sahip olmadığı vurgulanıyor.

Türkiye "Zero hunger" (Sıfır Açlık)" kategorisinde 41 ülke arasında 40'ıncı sırada gelirken "Quality Education" (Eğitim kalitesi) kategorisinde ise en son sırada yer aldı. Dokuz ayrı kategoride yapılan performans değerlendirmesinde Türkiye "Responsible consumption and production" (Sorumlu Tüketim ve Üretim) kategorisinde 41 ülke arasında üçüncü sırada yer alırken, Decent work an economic growth (Uygun İş ve Ekonomik Büyüme) kategorisinde de 22'inci sırada yer buldu.

Gayem sizi tabi ki bu yazımla rakamlara boğmak değil ama eğitim denen boşluk kabul etmeyen süreçte maddi olanaklar günbegün artmasına ve bütçede aslan payı eğitime ayrılmasına rağmen verilerimizin gündün güne düşüyor olması bu konuda acil önlemler almamızı fısıldıyor 2012 yılından beri. Zira veriler tam 7 yıldır eğitimle ilgili verilerimizin hızla düşüş gösterdiğini gösteriyor ama biz halen açılan okul sayıları, atanan öğretmen sayıları, yapılan binaların gösterişi ile övünüyoruz.

9.sınıflar okuma yazma bilmiyor

Yürütmekte olduğumuz "İnsan İnsana Emanettir" projemiz kapsamında Şanlıurfa İli'ndeki liselerimizi ziyaret edip gençlerimizi yeniden milli ve manevi dinamiklerle buluşturabilme gayreti içinde olduğumuzu önceki yazılarımda paylaşmıştım.

Okul müdürlerimizle görüştüğçe, konferans salonlarındaki gençlerimizle buluştukça yukarıda sayısal olarak aktarılan verileri yerinde görüyor olmanın hezeyanımla sarsılıyoruz. MEB bütçesinden en çok pay ayrılan il olan Şanlıurfa'nın liselerinde okuma yazma bilmeyen 9.sınıf (Lise 1.sınıf) öğrencilerinin sayısı azımsanmayacak kadar çok ve bu oran bazı okullarda işin içine okuduğunu / yazdığını anlamayı kattığınızda yüzde 45 lere kadar çıkıyor. Bu konuda okul açılalı bir aydan fazla zaman geçmesine rağmen alınan gözle görülür bir önlem olmaması ise tabloyu daha vahim hale

getiriyor. Kurum müdürleri bu konuda ya personelini “gönüllü” bir yolculuğa davet etmiş ya da durumu sadece üst kuruma iletmekle yetinip oradan gelecek cevabı beklemeye başlamış.

Evet, yanlış okumadınız. 9.sınıfa kadar geldiği, 9 yıldır okula devam ettiği halde hala okuma-yazma öğrenemeyen öğrenci sayısına “mevsimlik işçi” sorunu da eklenince geçen yıl öğrenci mevcudu sayısı 1200 lerde olan okul bu yıl 400 öğrenciyle eğitim öğretim mücadelesi veriyor.

Ayaküstü sohbet imkânı bulduğumuz öğretmenler ise tablodan kaynaklı oldukça moralsiz ve eğitim öğretim yılının başlangıcı olmasına rağmen heves ve istekleri törpülenmiş durumda. Haksız da değiller; zira 29 harfi öğrenememiş bir gence imla kurallarını öğretmek, rakamları tam tanıyamamış ya da çarpım tablosundan bihaber bir gence integrali öğretmek mümkün olmuyor.

İşte bu yüzden üniversite sınavına giren her 5 gencimizden biri barajı geçemiyor; 60.000 civarında öğrencimiz bu yüzden sıfır çekiyor; 200 bin civarında gencimiz bu yüzden hiçbir fen veya matematik sorusuna cevap veremiyor.

Eğitime olan inanç azalıyor

İstatistikler 8.5 milyon civarında üniversite; 1.5 milyondan fazla da üniversiteye hazırlanan öğrencimiz olduğunu gösteriyor. Yani ilk ve ortaöğretimdeki diğer öğrencilerimiz bir yana, üniversiteye hazırlanan ya da giden 10 milyon gencimiz var! Ama üniversite mezunu işsizler sıralamasında dünya birincisi, genç işsiz oranlarına bakıldığında da Avrupa şampiyonuyuz!

Bugüne kadar yazdığım ve sayısı binin üzerindeki makalelerimde insan gücü planlaması; ilgi, yetenek ve istidada göre eğitim, istihdam, meslek yelpazesinin genişletilmesi, yaratıcılık, girişimcilik ve ille de katma değeri yüksek üretime yönelik eğitim demekten dilimde tüy bitti. Ama nedense on yıllar boyunca okulları oyalama merkezi olarak kullanmanın ötesine geçemedik. Böylelikle de dersane imparatorlukları doğdu ve diploma enflasyonu başladı.

Suriyeli ve diğer göçmenlere yönelik doğumlar hariç, yılda 1 milyon 200 bine yakın bebek doğmasına rağmen yıllık istihdamın 500 bin civarında olduğunu hesap ettiğimizde ise işsizlik oranı suratımıza tokat gibi çarpıyor ve eğitime olan inancımızı günden güne kaybediyoruz.

Eğitimi doğumdan ölüme hayatın ta kendisi değil de sadece, ders, teste dayalı, ezberci bir sınav anlayışı, ödev, diploma olarak gördüğümüz sürece de bu tablo değişmeyecek ve aksine daha da kötüye gidecek.

Zira kim ne derse desin; kentsel yozlaşmadan trafiğe, saygı ve liyakat erozyonundan hukuksuzluğa, doğayı talandan kadına şiddete, hayvanlara bakış açısından komşuya duyulan öfkeye, her şey eğitimde geldiğimiz noktanın bir göstergesi. Eğitim ile kalkınmışlık arasındaki denge bunu çarpıcı bir şekilde ortaya koyuyor. Bakın dünyaya; eğitimde, bilimde önde olanlar, her konuda öndeler.

Hep arz ettiğim gibi; artık söylem değil, eylem zamanı.

Yapacaklarımız, bütün insanlığın ve varlığın sorunlarını ihata edecek nitelikte ve kapsamda, bütün insanlığın sorunlarına cevap verebilecek derinlikte ve çapta olmalı ki, yapacağımız köklü teşhis ve tespitlerin, sunacağımız uzun soluklu tahlil ve tasvirlerin, derinlikli tarif ve tekliflerin bir karşılığı olsun. Bunu da “sorumluluklarımızın ihmali” sınav yorgunu takdirlik karnelerle değil, bu farkındalığı yakalamış takdirlik karakterlerle gerçekleştirebilir; her hâl ve şartta hakikatin izini

süren, hayatın her alanında hakikatin, dolayısıyla adalet ve hakkaniyetin yaşam biçimi olacağı, herkes için güven adası olmayı sunabilecek bir dirilikle inşa edebiliriz.